МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПРАКТИКУМ З КРИМІНАЛІСТИКИ”

Харків
2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПРАКТИКУМ З КРИМІНАЛІСТИКИ”

(галузь знань 08 “Право”,
другий (магістерський) освітньо-кваліфікаційний рівень,
спеціальність 081 “Право”)

Харків
2015

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни "Практикум з криміналістики" (галузь знань 08 "Право", другий (магістерський) освітньо-кваліфікаційний рівень, спеціальність 081 "Право") / уклад. В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015. – 92 с.

У к л а д а ч і: В. Ю. Шепітько,
В. О. Коновалова,
В. А. Журавель,
Г. К. Авдєєва,
В. І. Алєксєйчук,
О. Ю. Булулуков,
С. В. Веліканов,
О. М. Домашенко,
Д. М. Затенацький,
М. В. Капустіна,
І. А. Колеснікова,
М. В. Костенко,
В. В. Негребецький,
Н. В. Павлюк,
В. В. Семеногов,
О. В. Фінікова,
Г. О. Чорний

Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою університету (протокол № 8 від 16.09.2015 р.)

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2015

1. ВСТУП

Практикум з криміналістики належить до дисциплін, які мають на меті не тільки дати можливість студентам опанувати поглиблені теоретичні знання із криміналістики, а й набути навички роботи з найсучаснішими техніко-криміналістичними засобами виявлення, збирання, фіксації та дослідження об'єктів – речових джерел інформації.

При вивченні дисципліни застосовуються різні форми організації навчального процесу: лекції, практичні заняття, лабораторні, самостійні роботи студентів. Вони забезпечуються програмою дисципліни "Практикум з криміналістики", завданнями до практичних і лабораторних занять, завданнями до самостійної роботи студентів, викладеними в цьому навчально-методичному посібнику.

Так, метою практичних занять є набуття практичних навичок використання новітніх сучасних методів, прийомів, технологій, технічних засобів, приладів, інструментів, які підвищують якість та ефективність розслідування злочинів та їх судового розгляду. Під час занять студенти розв'язують ситуаційні задачі, беруть участь у ділових іграх, складають необхідні документи.

Виконання лабораторних передбачає індивідуальну роботу студента із сучасним наочним приладдям та обладнанням, мета – дослідження об'єктів, які мають доказову інформацію, і отримання відповідного матеріалізованого результату.

Після засвоєння матеріалу з основних тем навчальної дисципліни "Практикум з криміналістики" студенти повинні:

знати криміналістичні інновації та напрямки їх впровадження в правозастосовну діяльність; можливості використання цифрової фотозйомки у кримінальному провадженні; види та криміналістичне значення електронних носіїв інформації; правила поводження з мікрооб'єктами та їх носіями; правові засади та основні випадки застосування звуко- та відеозапису у кримінальному провадженні; сучасні можливості судових експертиз;

принципи роботи біометричних систем;

вміти правильно використовувати інформаційні технології при розслідуванні злочинів, а також відео- та звукозапис як способи фіксації доказової інформації; цифрову фототехніку під час фіксації результатів слідчих (розшукових) дій; криміналістичні прийоми пошуку, виявлення і фіксації інформації на електронних носіях; криміналістичні прийоми виявлення, фіксації, вилучення та дослідження мікрооб'єктів; автоматизовані інформаційно-пошукові системи; ставити та вирішувати розумові завдання, пов'язані з інноваціями у криміналістиці.

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого
(протокол № 10 від 22.05.2015 р.)

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "ПРАКТИКУМ З КРИМІНАЛІСТИКИ"

1. Інновації у криміналістиці та їх впровадження у правозастосовну діяльність

Поняття інновацій у криміналістиці. Види інноваційних продуктів. Етапи їх створення. Напрямки використання інформаційних технологій у кримінальному провадженні. Види та функції інформаційно-пошукових систем у кримінальному судочинстві. Структура автоматизованого робочого місця слідчого. Інновації у боротьбі зі злочинністю, пов'язаною з комп'ютерними системами та даними.

2. Використання цифрової фотозйомки в діяльності органів кримінальної юстиції

Поняття, значення та правові підстави використання цифрової фотографії у кримінальному судочинстві. Сучасна цифрова фототехніка, її можливості та переваги використання в кримінальному судочинстві, експертній практиці. Особливості освітлення, які необхідно враховувати при фотографічній зйомці різних об'єктів, приміщень та ін. Умови фіксації результатів слідчих (розшукових) дій за допомогою цифрової фототехніки при проведенні обшуку, пред'явлення для впізнання, слідчого експерименту. Використання цифрової фотозйомки в несприятливих умовах. Корекція балансу білого. Процесуальне оформлення результатів цифрової фотозйомки. Способи захисту результатів застосування цифрової фотозйомки. Оцінка результатів застосу-

вання цифрової фотозйомки. Техніко-криміналістичні прийоми роботи із програмним забезпеченням при опрацюванні цифрових фотозображень. Автоматизація створення і обробки панорамних фотознімків. Розширення динамічного діапазону фотографії.

3. Криміналістичні прийоми пошуку, виявлення і фіксації інформації на електронних носіях

Поняття, види та криміналістичне значення електронних носіїв інформації. Правила поводження з електронними носіями інформації. Попереднє техніко-криміналістичне дослідження мобільних телефонів і комп'ютерів. Програмні та апаратні засоби, що використовуються при техніко-криміналістичному дослідженні електронних носіїв інформації.

4. Виявлення, фіксація, вилучення та дослідження мікрооб'єктів – речових доказів

Поняття, класифікація та криміналістичне значення мікрооб'єктів – речових доказів. Правила поводження з мікрооб'єктами та їх предметами-носіями. Криміналістичні прийоми виявлення предметів-носіїв мікрооб'єктів і мікрооб'єктів при проведенні слідчих (розшукових) дій. Використання збільшувальних приладів та освітлювальної техніки. Фіксація, вилучення і упакування мікрооб'єктів і предметів-носіїв мікрооб'єктів. Мікрофотозйомка та опис мікрооб'єктів на предметі-носії. Експертиза мікронакладань. Порядок підготовки матеріалів для дослідження.

5. Відеозапис у криміналістиці

Поняття та значення криміналістичного відеозапису. Методи здійснення відеозйомки. Способи та прийоми відеофіксації, які використовуються під час проведення процесуальних дій. Технічні засоби відеозапису. Правові засади та основні випадки використання відеозапису у кримінальному провадженні. Процесуальне оформлення використання відеозапису. Сучасні можливості експертиз відеозапису.

6. Звукозапис у криміналістиці

Звукозаписувальні пристрої та криміналістичні вимоги до них. Цифрова та аналогова фонограма. Оригінал і копія фонограми. Поняття, властивості та види звукових слідів. Правові засади та основні випадки використання звукозапису в діяльності органів кримінальної юстиції. Процесуальне оформлення використання звукозапису. Сучасні можливості експертизи звукозапису.

7. Сучасні можливості судових експертиз

Сучасний стан розвитку експертизи об'єктів інтелектуальної власності, телекомунікаційних систем та засобів, комп'ютерно-технічної експертизи та криміналістичних експертиз (трасологічної, технічної експертизи документів, відео- і звукозапису, матеріалів, речовин і виробів та ін.). Предмет, завдання та об'єкти генотипоскопічної експертизи.

Особливості підготовки матеріалів до проведення нових видів судових експертиз. Визначення мети та обсягу дослідження, формулювання питань експерту.

Інформаційні технології у діяльності судового експерта. Інформаційно-пошукові системи. Автоматизоване робоче місце судового експерта, його структура та види.

8. Біометричні системи у криміналістиці

Поняття та значення біометричної ідентифікації. Принципи роботи біометричних систем. Сутність ідентифікації за допомогою біометричних технологій. Відмінність ідентифікації і верифікації. Властивості інформаційних ознак людини, що визначають ефективність біометрії. Методи біометричної ідентифікації за формою обличчя особи (геометрією обличчя), термограмою обличчя, відбитком пальця, формою кисті руки (геометрією руки та пальців), радужною оболонкою ока.

3. ПЛАНИ ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Мета практичних занять і лабораторних робіт із навчальної дисципліни "Практикум з криміналістики" – допомогти студентам набути практичних навичок використання криміналістичних інновацій як нових сучасних методів, прийомів, технологій, технічних засобів, приладів, інструментів, розроблених і запроваджених у практику для оптимізації розслідування злочинів та їх судового розгляду, підвищення якості й ефективності правозастосовної діяльності.

Згідно з навчальною програмою передбачено проведення таких практичних занять: 1. Цифрова фотозйомка та її можливості; 2. Загальні положення роботи з електронними носіями інформації при проведенні слідчих (розшукових) дій; 3. Криміналістичні прийоми виявлення, фіксації, вилучення та дослідження мікрооб'єктів; 4. Відеозапис як спосіб фіксації інформації; 5. Звукозапис як спосіб фіксації інформації. 6. Сутність і значення біометричної ідентифікації; 7. Можливості окремих видів судових експертиз на сучасному етапі. До кожного заняття розроблено відповідний план, який складається з найважливіших питань з окресленої теми, наведено список літературних джерел, ситуаційні завдання, лабораторні роботи з рекомендаціями щодо їх виконання.

Список літератури до всіх тем

Про інноваційну діяльність: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua.

Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua.

Про судову експертизу: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень [Електронний ресурс]. – Ре-

жим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua.

Експертизи в судовій практиці: наук.-практ. посібник / за ред. В. Г. Гончаренка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ: Юрінком Інтер, 2010. – 400 с.

Волынский В. А. Криминалистическая техника: наука – техника – общество – человек / В. А. Волынский. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 311 с.

Карлов В. Я. Использование криминалистической техники в расследовании преступлений: науч.-практ. пособие / В. Я. Карлов. – Москва: Экзамен, 2006. – 192 с.

Клименко Н. І. Судова експертологія. Курс лекцій: навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / Н. І. Клименко. – Київ: Ін Юре, 2007. – 528 с.

Криміналістика та судова експертиза: наука, навчання, практика: зб. наук. пр.: [у 2-х т]. – Харків: Апостиль, 2014. – Т. 1. – 544 с.

Криміналістика та судова експертиза: наука, навчання, практика: зб. наук. пр.: [у 2-х т]. – Харків: Апостиль, 2014. – Т. 2. – 400 с.

Коваленко В. В. Застосування науково-технічних засобів спеціалістами при проведенні слідчих дій: моногр. / В. В. Коваленко. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2007. – 208 с.

Настільна книга слідчого: наук.-практ. видання для слідчих і дізнавачів / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ: Ін Юре, 2007. – 728 с.

Практическое руководство по производству судебных экспертиз для экспертов и специалистов: науч.-практ. пособие / под ред. Т. В. Аверьяновой, В. Ф. Статкуса. – Москва: Юрайт, 2011. – 720 с.

Практикум з криміналістики: навч. посіб. / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель; за ред. В. Ю. Шепітька. – Київ: Ін Юре, 2013. – 128 с.

Судово-експертна діяльність: довідник для суддів / гол. ред. кол. С. Станік; М-во юстиції України. – Київ: Ін Юре, 2001. – 343 с.

Теория судебной экспертизы: учеб. / Е. Р. Россинская, Е. И. Галяшина, А. М. Зинин; под ред. Е. Р. Россинской. – Москва: Норма, 2009. – 384 с.

Щербаковский М. Г. Судебные экспертизы: назначение, производство, использование: [учеб.-практ. пособ.] / М. Г. Щер-

баковский. – Харків: Эспада, 2005. – 544 с.

Універсальний криміналістичний комплект слідчого: практ. посіб. з використання наук.-техніч. засобів / В. Ю. Шепітько, І. В. Борисенко, О. Ю. Булулуков та ін. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2004. – 20 с.

Холопов А. В. Научные методы и технические средства в судебном следствии: моногр. / А. В. Холопов. – Москва: Юрлитинформ, 2014. – 248 с.

Шепітько В. Ю. Інновації в криміналістиці та їх впровадження в діяльність органів досудового слідства / В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, Г. К. Авдєєва // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. праць / ред. кол.: В.І. Борисов та ін. – Харків: Право, 2011. – Вип. 21. – С. 39-46.

Шепітько В. Ю. Довідник слідчого / В. Ю. Шепітько. – 4-те вид., переробл. і доповн. – Харків: Одіссей, 2013. – 232 с.

Т е м а **2. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОЇ ФОТОЗЙОМКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ (2 год)**

З а н я т т я № 1. **Цифрова фотозйомка та її можливості**

П л а н

1. Поняття, значення та правові підстави використання цифрової фотографії у кримінальному судочинстві.

2. Сучасна цифрова фототехніка, її можливості та переваги використання у кримінальному судочинстві, експертній практиці.

3. Особливості освітлення, які необхідно враховувати при фотографічній зйомці різних об’єктів, приміщень та ін.:

а) завдання освітлення: фотографічне, композиційне та образотворче;

б) основні види освітлення та їх характеристика.

4. Особливості та умови фіксації результатів слідчих (розшукових) дій за допомогою цифрової фототехніки при проведенні:

а) обшуку;

б) пред'явлення для впізнання;

в) слідчого експерименту.

5. Особливості використання цифрової фотозйомки в несприятливих умовах. Корекція балансу білого:

а) фотозйомка при несприятливих погодних умовах (сніг, дощ, туман, серпанок, сильний вітер, сильний мороз);

б) фотозйомка при несприятливих умовах освітлення (недостатнє, надмірне, складне освітлення, наявність тіні на певних ділянках об'єкта, задимлення об'єкта, пари, висока відбиваюча властивість об'єкта, що знімається, велика площа об'єкта, тісні та захаращені приміщення).

6. Процесуальне оформлення результатів цифрової фотозйомки. Способи захисту результатів застосування цифрової фотозйомки. Оцінка результатів застосування цифрової фотозйомки.

7. Техніко-криміналістичні прийоми роботи із програмним забезпеченням при опрацюванні цифрових фотозображень. Автоматизація створення і обробки панорамних фотознімків. Розширення динамічного діапазону фотографії.

Лабораторна робота № 1

Заняття групи здійснюється під керівництвом викладача. Мета – практичне опрацювання техніки цифрової фотозйомки. Набуттю навиків використання цифрової фотозйомки сприяє виконання запропонованих викладачем варіантів завдань.

Наприкінці заняття відбувається обговорення результатів фотозйомки, виявлених та допущених у процесі використання цифрової фотозйомки помилок.

Наочне приладдя та обладнання*:* зразки певних об'єктів зі слідами; масштабна лінійка; цифровий фотоапарат "CANON" Power Shot A470, 7.1 m.p.; штатив.

1. Провести огляд предмета (об'єкта) зі слідами рук.

2. Сфотографувати надані об'єкти, визначивши експе-

риментальним шляхом оптимальні параметри зйомки (з урахуванням умов та оточуючої обстановки), види і методи проведення фотозйомки.

3. Визначити або розрахувати хеш-значення фотознімків.

4. У позааудиторний час роздрукувати у форматі 9х12 фотознімки, відзняті під час проведення заняття.

5. На стандартних аркушах папера формату А-4 скласти фрагмент протоколу огляду місця події і оформити результати фотозйомки у вигляді фототаблиці відповідно до запропонованого зразка. Фрагмент протоколу і фототаблицю надати на перевірку викладачу у скріпленому вигляді.

З а в д а н н я

1. Сфотографуйте документ, виконаний на білому папері, у різних умовах освітлення: при денному світлі (у похмуру погоду, при яркому сонячному світлі), при штучному освітленні (лампами денного світла, лампами накалювання), при комбінованому освітленні.

2. Здійсніть оглядову фотозйомку обстановки в приміщенні в умовах повної відсутності світла. Опишіть обрані параметри фотозйомки, при яких було отримано якісне зображення обстановки.

3. У темному приміщенні сфотографуйте слід на скляній поверхні. Опишіть обрані параметри та технологію фотозйомки, при яких було отримано якісне зображення сліду.

4. Виконайте детальний фотознімок сліду пальця руки на дзеркалі (у різних варіантах: потожировий, забарвлений крейдою тощо). Змінюючи умови освітлення (при повній відсутності світла, при штучному освітленні лампами денного світла, лампами накалювання, із застосуванням режиму фотоспалаху, інших додаткових джерел світла), оберіть найбільш оптимальні параметри і способи фотозйомки.

5. Сфотографуйте слабовидимий потожировий слід (мікрооб’єкт) на гладкій поверхні.

Зразок

ПРОТОКОЛ ОГЛЯДУ
предметів
(фрагмент)

Місто (сел.)_____ «__» _____201 _ року
Огляд почато о «___» год. «___» хв.
Огляд закінчено о «___» год. «___» хв.

_____,
(слідчий, посада, звання, найменування органу, ініціали, прізвище)

у зв'язку з проведенням досудового розслідування у кримінальному провадженні № 1133..... у приміщенні службового кабінету № 17 Дзержинського РВ ГУМВС України в Харківській області *(або зазначити інше місце його проведення)*, яке розташоване за адресою: м. Харків, вул. _____, б. _____, з дотриманням вимог статей 104, 105, 106, 223, 234, 237 КПК України з метою з'ясування обставин, які мають значення для розслідування даного кримінального провадження,

у присутності понятих:

1)_____
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

2)_____,
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

яким відповідно до ст. 11, 13, 15, 223 КПК України роз'яснені їх права і обов'язки,

за участі спеціаліста:

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові)

якому відповідно до ч. 4, 5 ст. 71 КПК України роз'яснені його права і обов'язки, провів огляд предметів, вилучених 08.09.201__ року у громадянина України Петренка Олександра Миколайовича, 01.05. 1992 року народження, у ході проведення огляду місця події (обшуку або ін.).

Особам, які беруть участь у проведенні процесуальної дії, також роз'яснено вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної проце-

суальної дії, а також про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання.

Під час проведення процесуальної дії спеціалістом застосовано фотозйомку за допомогою цифрової фотокамери “CANON” Power Shot A470, 7.1 m.p. (6028379), об’єктива “CANON ZOOM LENS 3.4x6.3-21.6 mm 1:3.0-5.8”, карти пам’яті “CANON” SD Memory SDC-32M (DO6M SU8DA117370), джерела штучного освітлення _____ *(зазначити назву),* штативу GH-123 та масштабної лінійки.

ОГЛЯДОМ ВСТАНОВЛЕНО:

... Предметами, що оглядаються, є папка-накопичувач із файлами у кількості 2 (двох) штук, у кожному з яких міститься по одному документу: файл № 1 – товарно-транспортна накладна № 13 від 12.03.2005 р. (фото № 1). Документ являє собою фірмовий (друкарський) бланк накладної на відпуск товарно-матеріальних цінностей № 102, виданої _____201___р. на ім’я К. – експедитора Харківського ремонтного заводу *(зазначити інші реквізити документа)*. Документ виконано на папері сірого кольору середньої товщини, його довжина – 12 см, ширина – 9 см. Край документа має сліди відриву (зазначити інші виявлені сліди пошкодження документа). На нижній частині документа, на відстані ... мм від правого краю і ... мм від нижнього краю виявлено один видимий слід пальця руки. Слід забарвлений *(надати характеристику сліду),* його розмір (довжина, ширина в сантиметрах), папілярний візерунок (дуговий, петльовий, завитковий).

Файл № 2 ..... *(або зазначити інший об’єкт огляду з урахуванням варіанта завдання, що надане викладачем).*

...Під час огляду застосовані технічні засоби: цифрова фотокамера “CANON” Power Shot A470, 7.1 m.p. (6028379), об’єктив “CANON ZOOM LENS 3.4x6.3-21.6 mm 1:3.0-5.8”, карта пам’яті “CANON” SD Memory SDC-32M (DO6M SU8DA117370), джерело штучного освітлення _____ *(зазначити назву),* штатив GH-123 та масштабна лінійка.

... Фотозйомка здійснювалася:

- за несприятливих умов освітлення (а саме: недостатнє освіт-

лення, надмірне або складне освітлення, наявність тіні на певних ділянках об'єкта, задимлення об'єкта, пара, висока відбиваюча властивість поверхні об'єкта, велика площа об'єкта, тісні та захаращені приміщення);

- при природному денному освітленні (при штучному освітлені, при комбінованому освітлені);

- суху сонячну погоду (суху похмуру погоду, у вологу похмуру погоду, або зазначити інші умови: сніг, дощ, туман, серпанок, сильний вітер);

- при температурі повітря +15°С;

- в автоматичному режимі експонування (у ручному режимі, режимі макрозйомки, а також зазначити про застосування спалаху або іншого джерела освітлення фотоапарата, кадрування та ін.).

Усього виконано ___ фотознімків *(враховуючи специфіку об'єкта фотозйомки згідно з наданим студенту варіантом завдання, можуть бути й інші види фотозйомки)*:

Фото 1. Загальний вигляд предмета. Найменування об'єкта фотозйомки (кількість виконаних фотознімків).

Фото 2. Детальний фотознімок. Найменування об'єкта фотозйомки, зазначення методу, яким її виконано (кількість виконаних фотознімків).

За допомогою ноутбука "Toshiba" model name Satellite A500-137 (Part № PSAM3E-01800HRU serial № 79553247K) фотознімки записано на диск "TDK" CD-R 700 MB 80 MIN" (HLD624KK06093908A01), який додано до протоколу огляду місця події.

За допомогою ноутбука "Toshiba" model name Satellite A500-137 (Part № PSAM3E-01800HRU serial № 79553247K) і лазерного принтера "Epson" № A499267E фотознімки роздруковано у вигляді фототаблиці на ___ аркушах, що становить невід'ємну частину даного протоколу та є обов'язковим додатком до протоколу № 1.

Поняті:

1. _____ /_____/
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

2. _____ /_____/
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Огляд провів:

_____
(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Додаток № 1

Зразок

ФОТОТАБЛИЦЯ

до протоколу огляду місця події від «___» _____ 201__ р.

Ф о т о 1. Загальний вигляд предмета. Найменування об’єкта фотозйомки. (Вказати кількість виконаних фотознімків).

Ф о т о 2. Детальний фотознімок. Найменування об’єкта фотозйомки, зазначення методу, яким її виконано. (Вказати кількість виконаних фотознімків).

Диск із записом фотознімків.

Поняті:

1. _____ /_____/_____/
(прізвище, ім’я, по батькові) (підпис)
2. _____ /_____/_____/
(прізвище, ім’я, по батькові) (підпис)

Слідчий:

_____ /_____/_____/
(прізвище, ім’я, по батькові) (підпис)

Барг П. Цифровая фотография / П. Барг: пер. с англ. В. Челноковой. – Москва: ФАИР-ПРЕСС, 2005. – 352 с.

Бирюков В. В. Цифровая фотография: перспективы использования в криминалистике: [монографія] / В. В. Бирюков. – Луганск: РИО ЛИВД, 2000. – 138 с.

Дмитриев Е. Н. Судебная фотография: курс лекций / Е. Н. Дмитриев. – Москва: Юрлитинформ, 2010. – 386 с.

Надеждин Н. Я. Цифровая фотография. Практическое руководство / Н. Я. Надеждин. – Санкт-Петербург.: БХВ-Петербург, 2003. – 368 с.

Постика И. В. Судебная (криминалистическая) фотография: теория и практика: [монографія] / И. В. Постика. – Одесса: Юрид. л-ра, 2002. – 296 с.

Яровенко Т. В. Современное состояние использования цифровой фотографии в криминалистике: [монографія] / Т. В. Яровенко. – Москва: Юрлитинформ, 2011. – 144 с.

Тема 3. КРИМІНАЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ ПОШУКУ, ВИЯВЛЕННЯ І ФІКСАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ЕЛЕКТРОННИХ НОСІЯХ (2 год)

Заняття № 2. Загальні положення роботи з електронними носіями інформації при проведенні слідчих (розшукових) дій

План

1. Поняття, види та криміналістичне значення електронних носіїв інформації. Правила поводження з електронними носіями інформації.
2. Попереднє техніко-криміналістичне дослідження електронних носіїв інформації. Ситуації вилучення електронних носіїв інформації під час обшуку, виїмки та слідчого огляду.
3. Організація дослідження електронних носіїв інформації під час слідчого огляду та судової експертизи.

♦ За другим пунктом плану заняття проводиться ділова гра, під час якої студенти згідно із ситуаційними завданнями застосовують науково-технічні засоби, аналізують та доповнюють наведені фрагменти протоколів слідчих (розшукових) дій, описують роботу з електронними носіями інформації (USB-флеш картою, мобільним телефоном, планшетом, смарт-карткою, ноутбуком, системним блоком комп'ютера, переносним жорстким диском та ін.). У фрагменті також відзначаються особливості вилучення та упаковки електронних пристроїв. Фрагменти протоколів обговорюються з викладачем.

Ситуаційні завдання

ПРОТОКОЛ ОБШУКУ

(фрагмент опису виявленого флеш-накопичувача)

…

ОБШУКОМ ВСТАНОВЛЕНО

…

У кабінеті директора підприємства Укрметалпостач П. З. Крольчука в шухляді столу виявлено USB-флеш накопичувач у чорному гладкому корпусі із зеленою пластиковою вставкою. Розміри накопичувача (разом із кришкою) 8х16х60 мм. Із правого боку накопичувача нанесено цифри "502571 2461". Накопичувач упаковано до пластикового антистатичного пакета (пакет № 1 у переліку предметів, що вилучаються з місця обшуку), який скріплений паперовою биркою.

ПРОТОКОЛ ОБШУКУ

(фрагмент опису виявленого комп'ютера)

…

ОБШУКОМ ВСТАНОВЛЕНО:

…

У приміщенні бухгалтерії наявні три комп'ютери.

Комп'ютер №1

Виявлений комп'ютер складається з системного блоку, монітору, підключених принтера, мишки, клавіатури та окремої

клавіатури для вводу цифрової інформації. До роз'єму мережевого адаптера підключений кабель сірого кольору. Системний блок сірого кольору із пластиковою передньою панеллю, а по боках закритий металевим кожухом. На передній панелі наявні надписи "Maestro" та "Карнеол" синього та червоного кольору відповідно. Наявне на моніторі зображення було сфотографоване, також сфотографований список програм та процесів, що відбиваються при натисненні комбінації клавіш "Control-Alt-Delete" (знімки № 5, 6 та 7 у фототаблиці). Після цього комп'ютер було вимкнено.

Системний блок опечатаний з боку контактів живлення паперовою стрічкою білого кольору розміром 8х20 см. На стрічці наявний текст "Комп'ютер з кабінету бухгалтерії ТзОВ Майстерзбут. Поняті: 1) (підпис), 2) (підпис). Присутні: (підпис) Ю. В. Тимошкин, ст. о/у БЕП (підпис) В. А. Шаповал". На задній панелі наявна наклейка із текстом "Сер. № 820 Дата: 26.06.201_ р.". Системний блок поміщено до чорного антистатичного пакета, який скріплений биркою із текстом "Комп'ютер з кабінету головбуха" (Пакунок № 1 у переліку предметів, що вилучаються з місця обшуку).

ПРОТОКОЛ ОГЛЯДУ

(фрагмент опису виявлених мобільних телефонів)

…

ОГЛЯДОМ ВСТАНОВЛЕНО:

…

У відділенні для зберігання перчаток автомобіля Reno Duster із державним номером ВВ5255ОІ, що оглядається, було виявлено п'ять мобільних телефонів попередніх років випуску. Ці мобільні телефони вимкнені, а завдяки використанню вольтметра встановлено, що їх акумулятори розряджені. Відомості про мобільні телефони та виявлені в них флеш- та SIM-картки представлені в таблиці № 1.

Таблиця № 1

№	термінал	IMEI (текст на наклейці)	SIM-картка (текст на корпусі)	флеш-карт-ка	пін - код
1	Nokia 6681	355659/00/159267/8	МТС 8938001320007430410	–	–
2	Nokia 6100	351451/20/226506/2	МТС 01700402207812	–	0000
3	Sony Ericsson K750i	35655100-294719-2	МТС 01700401529513	512 мБ	0000
4	Nokia 6230i	357097/00/395246/7	МТС 01520509030473	32 мБ	0000
5	Nokia 8800	Наклейка відсутня	Картка відсутня	–	–

Вилучені телефони упаковані в пластикові прозорі коробки (пластикові коробки № 1, № 2, № 3, № 4 та № 5 у переліку предметів, що вилучаються з місця обшуку), опечатані паперовими стрічками із пояснювальним текстом.

ПРОТОКОЛ ОБШУКУ

(фрагмент опису виявленої смарт-картки)

…

ОБШУКОМ ВСТАНОВЛЕНО:

…

У кармані валізи за підкладкою виявлено SIM-картку білого кольору, на корпусі якої з боку контактної площадки розташований текст “2207064257278”, а з протилежного боку напис “TELE2”. Картка вилучена з місця обшуку та упакована в прозору пластикову коробку (пластикова коробка № 1 у переліку предметів, що вилучаються з місця обшуку), опечатану паперовою стрічкою із пояснювальним текстом та підписами учасників слідчої (розшукової) дії.

ПРОТОКОЛ ОБШУКУ

(фрагмент опису об'єктів, що вилучаються)

…

Із місця обшуку вилучаються:

- системні блоки з кабінету бухгалтерії (пакунки № 1, 2 та 3);
- системний блок із кабінету директора (пакунок № 4);
- виявлені у столі менеджера З. Н. Грубова SIM-картки у кількості 12 шт. (пластикова коробка № 1);
- виявлений у менеджера З. Н. Грубова мобільний телефон Sony Xperia C (пластикова коробка № 2).

Лабораторна робота № 2

Складіть постанову про призначення судової експертизи за наведеними нижче завданнями.

Робота подається викладачу на перевірку на наступному занятті.

Фабули

1. Слідчий прокуратури Зачепілівського р-ну, розслідуючи злочин, кваліфікований за ст. 361 КК України, вирішив перевірити версію щодо можливості складення незаконного наказу із використанням службового комп'ютера посадової особи райвиконкому.

Які слідчі (розшукові) дії мають бути заплановані? Які заходи з підготовки слідчих (розшукових) дій мають бути запроваджені? Які питання можуть бути сформульовані при експертному дослідженні вилученої комп'ютерної техніки?

2. Потерпілий В. З. Коробочка при допиті заявив, що злочинці йому погрожували та повідомляли свої вимоги щодо передавання грошових коштів із використанням засобів мобільного зв'язку (SMS-повідомлення та дзвінків у програмі Viber).

Які організаційні та слідчі (розшукові) дії для перевірки зазначених відомостей має запланувати слідчий? Яким чином

необхідно оглянути засоби мобільного зв'язку потерпілого? Зазначте вид та можливості судової експертизи телекомунікації.

3. Слідчий Куп'янської районної прокуратури, проводячи обшук у робочому кабінеті бухгалтера приватного підприємства "Прогрес", виявив у сейфі флеш-накопичувач, на якому, при наступному огляді, було знайдено файл "конвертація.xls", доступ до якого обмежений паролем. Повідомити пароль В. Г. Розіна відмовилася.

Зазначте можливості судової експертизи у таких ситуаціях. Сформулюйте питання, які може поставити слідчий, для розв'язання судовою експертизою.

4. Під час обшуку автотранспортного засобу підозрюваного у вимаганні грошових коштів П. Н. Касаткіна було виявлено два увімкнених та один вимкнений мобільні телефони і 52 смарт-картки різних розмірів.

Вкажіть вид експертизи та питання, що можуть бути поставлені її для розв'язання. Зазначте науково-технічні засоби, що можуть бути використані слідчим для термінового огляду вилучених пристроїв.

5. При обшуку громадянина В. В. Васильчука, затриманого за підозрою у вчиненні вбивства на замовлення, було вилучено мобільний телефон, обладнаний флеш-накопичувачем. За оперативною інформацією В. В. Васильчук зафіксував труп потерпілого та ушкодження на трупі із використанням вилученого телефона.

Вкажіть, як слідчий має підготуватися до огляду телефона? Які об'єкти можуть бути оглянуті? Які види експертиз можуть бути призначені за результатами огляду?

6. Потерпілий І. Ж. Іванчук заявив, що при спілкуванні з особою, підозрюваною у вчиненні злочину, ним використовувався мобільний телефон "HTC Incredible S" зі встановленою на ньому програмою "Smart Auto Call Recorder", яка повинна записувати всі розмови на цей телефон автоматично, проте не знає,

чи здійснено запис за допомогою названої програми та чи збереглися відповідні файли.

Яким чином слід оглянути вказаний засіб мобільного зв'язку? Які питання можуть бути поставлені на розв'язання судової експертизи? Чи можуть бути використані записи розмов, здійснені за допомогою згаданої програми, як доказ у провадженні?

7. Під час обшуку місця проживання підозрюваного К. Т. Сєнькова виявлені наступні мобільні телефони: "Sony Xperia Z2", "iPhone 5S", "HTC One dual sim". Вони були увімкнені, проте на кожному з них встановлені наступні способи доступу до мобільних телефонів: "графічний ключ", "сканер відбитка пальця", "фотопароль" відповідно. Під час допиту підозрюваний зазначив, що всі вони під'єднані до відповідних "хмарних сховищ" даних.

Вкажіть, яким чином слідчим буде здійснено огляд телефонів. Як можуть бути отримані дані з цих засобів зв'язку? Складіть перелік питань, що повинні бути поставлені слідчим на вирішення судової експертизи.

8. Під час обшуку громадянина О. Р. Тинківського вилучено USB-накопичувач сірого кольору, на верхному боці якого нанесений чорним кольором наступний напис: "USBConnect 881 3G", на нижному – "SIERRA WIRELESS".

Вкажіть, чи є в завданні помилка? Яка експертиза може бути призначена? Складіть перелік питань, що повинні бути поставлені слідчим на вирішення судової експертизи.

Список додаткової літератури

Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.

Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. //

Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.

Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. (у ред. від 31.05.2005 р.) // Там же. – 2005. – № 26. – Ст. 347.

Бирюков В. В. Научные и практические основы использования компьютерных технологий для фиксации криминалистически значимой информации: монографія / В. В. Бирюков. – Луганск: РИО ЛИВД, 2002. – 264 с.

Гаврилов М. В. Осмотр при расследовании преступлений в сфере компьютерной информации / М. В. Гаврилов, А. Н. Иванов. – Москва: Юрлитинформ, 2007. – 168 с.

Горбаньов І. М. Особливості огляду місця події при розслідуванні незаконного використання комп'ютерних програм / І. М. Горбаньов // Вісн. ЛАВС МВС імені 10-річчя незалежності України: спец. випуск. – Луганськ.: РВВ ЛАВС, 2005. – Ч. 2.– С. 75-81.

Грень И. В. Компьютерная преступность / И. В. Грень. – Минск: Новое знание, 2007. – 413 с.

Касперски К. Восстановление данных. Практическое руководство (+CD-ROM) / К. Касперски: пер. О. Кокорева. – Санкт-Петербург: БХВ-Петербург, 2007. – 352 с.

Лісовий В. В. Огляд місця події при розслідуванні "комп'ютерних" злочинів / В. В. Лісовий // Право України. – 2001. – № 1. – С. 52-54.

Сенкевич Г. Искусство восстановления данных / Г. Сенкевич. – Санкт-Петербург: БХВ-Петербург, 2011. – 304 с.

Федотов Н. Н. Форензика – компьютерная криминалистика / Н. Н. Федотов. – Москва: Юридический Мир, 2007. – 360 с.

Т е м а **4**. **ВИЯВЛЕННЯ, ФІКСАЦІЯ, ВИЛУЧЕННЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ МІКРООБ'ЄКТІВ – РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ (2 год)**

З а н я т т я № 3. **Криміналістичні прийоми виявлення, фіксації, вилучення та дослідження мікрооб'єктів**

П л а н

1. Поняття, класифікація та криміналістичне значення мікрооб'єктів – речових доказів. Правила поводження з мікрооб'єктами та їх предметами-носіями.
2. Криміналістичні прийоми виявлення предметів-носіїв мікрооб'єктів і мікрооб'єктів при проведенні слідчих (розшукових) дій. Використання збільшувальних приладів та освітлювальної техніки.
3. Фіксація, вилучення і упакування мікрооб'єктів та предметів-носіїв мікрооб'єктів. Мікрофотозйомка та опис мікрооб'єктів на предметі-носії.
4. Експертиза мікронакладань. Порядок підготовки матеріалів для дослідження.

Л а б о р а т о р н а р о б о т а № 3

Заняття групи здійснюється під керівництвом викладача для практичного опрацювання прийомів щодо виявлення, фіксації, вилучення мікрооб'єктів. Наприкінці заняття здійснюється обговорення отриманих результатів, виявлених та допущених помилок під час роботи з мікрооб'єктами.

Н а о ч н е п р и л а д д я т а о б л а д н а н н я: дзеркальний малоформатний фотоапарат; штатив для зйомки; струбцина; масштабна лінійка; мікроскоп МБС-9; ультрафіолетовий випромінювач; лупа; криміналістичний комплект "Молекула".

1. Провести огляд предмета з мікрослідами.

2. Скласти фрагмент протоколу огляду місця події з описом мікрослідів та предмета, на якому їх виявлено.

3. Сфотографувати загальний вигляд предмета з мікрослідами та окремий мікрослід, визначивши види та методи фотозйомки.

4. У позааудиторний час роздрукувати у форматі 9х12 см фотознімки, відзняті під час проведення заняття.

5. Виготовити фототаблицю за наданим зразком.

Фрагмент протоколу і фототаблицю надати на перевірку викладачу.

Зразок

ПРОТОКОЛ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

(фрагмент)

ОГЛЯДОМ ВСТАНОВЛЕНО:

1) найменування, індивідуальні ознаки і місцезнаходження предмета з мікрослідами;

2) місце розташування мікрослідів на об'єкті (зазначається за системою прямокутних координат); відзначається їх взаємне розташування, розміри, колір;

3) вид мікросліду (накладення, включення, нашарування);

4) вид і колір речовини, якою створено мікрослід;

5) спосіб виявлення, вилучення та фіксації мікросліду.

♦ У процесі заняття студенти обговорюють проблемні питання та вирішують ситуаційні завдання щодо виявлення, фіксації, вилучення та дослідження мікрооб'єктів.

Фабули

1. Біля кінотеатру "Росія" 12.01.2012 р. невідомим злочинцем ножем у спину був важко поранений Д. Б. Іванцов – комерційний директор фірми "Інвестор". Для проведення огляду місця події залучено кінолога зі службово-розшуковим собакою,

який по слідах взуття привів до магазину “Старт”, де і втратив слід. При огляді урни біля магазину виявлено загорнутий у газету мисливський ніж з плямами, схожими на кров. Плями знаходилися як на клинку, так і на руків’ї ножа.

Які об’єкти необхідно вилучити? Яким чином слід упакувати вилучені об’єкти? Які експертизи доцільно призначити в такій ситуації? Обґрунтуйте відповідь.

2. У результаті зіткнення з невстановленим автомобілем 13.08.2011 р. водій мотоцикла “Дніпро”, д.н. 43-45 АХ, В. А. Яковлєв отримав тяжкі тілесні ушкодження. При огляді мотоцикла “Дніпро”, д. н. 43-45 АХ, на правій бічній поверхні мотоколяски виявлена вм’ятина неправильної продовгуватої форми довжиною 23 см і шириною 13 см. На дні вм’ятини вбачаються горизонтальні траси-борозенки і валики довжиною близько 49 мм. Пізніше, 14.08.2011 р., було виявлено автомобіль ВАЗ-2107, д.н. В 3423 ХК. Під час огляду автомобіля встановлено, що лівий край бампера має потертості і вкраплення фарби темно-зеленого кольору, що нагадує фарбу мотоколяски.

Визначте, яку експертизу необхідно призначити в такій ситуації; сформулюйте питання, які доцільно поставити на розгляд експертів?

3. Близько 23.00 02.09.2009 р. у сквері неподалік кафе “Парк” невідомим злочинцем була зґвалтована громадянка С. А. Іонова.

При огляді місця події виявлено ґудзик, пришитий нитками синього кольору до клаптика тканини. За підозрою у вчиненні злочину затримано О. М. Фролова. Під час проведення обшуку у підозрюваного вилучені такі предмети одягу: чорний піджак, світло-сірі брюки, а також сорочка синього кольору, на якій бракувало третього ґудзика зверху. Крім того, при обшуку в квартирі О. М. Фролова вилучена котушка ниток синього кольору. У свою чергу у потерпілої С. А. Іонової також вилучені предмети одягу, в які вона була вдягнена у день зґвалтування: вовняна кофта рожевого кольору і сіра спідниця.

Які види мікрооб’єктів можуть бути виявлені на вилу-

чених предметах одягу? Визначте, яку експертизу необхідно призначити в цій ситуації; сформулюйте питання, які доцільно поставити на розгляд експертів?

4. У квартирі багатоповерхового житлового будинку був виявлений труп П. з ознаками насильницької смерті. Під час проведення огляду квартири на кухні виявлено: одна порожня пляшка об'ємом 0,7 л із горілчаною етикеткою, два скляних бокали, один з яких наповнений прозорою рідиною із запахом алкоголю, та декілька недопалків у попільничці.

Які об'єкти необхідно вилучити? Яким чином слід упакувати вилучені об'єкти? Які експертизи доцільно призначити в цій ситуації? Обґрунтуйте відповідь.

5. На сміттєзвалищі м. Лозова 08.08.2014 р. був виявлений труп новонародженого хлопчика, замотаний у чоловічу сорочку та обв'язаний поясом від жіночого плаття або халату. Усе це було загорнуто в газету "Слобідський край" від 30 червня того ж року, яка була вкрита плямами, схожими на кров.

У результаті проведених слідчих (розшукових) дій була висунута версія про вчинення дітовбивства подружжям М. Для її перевірки заплановано проведення обшуку за місцем проживання подружжя.

Які об'єкти необхідно виявити (відшукати) при проведенні цієї слідчої (розшукової) дії? Яке їх значення у процесі розслідування даного злочину? Обґрунтуйте відповідь.

Список додаткової літератури

Вандер М. Б. Использование микрочастиц при расследовании преступлений / М. Б. Вандер. – Санкт-Петербург: Питер, 2001. – 224 с.

Кириченко А. А. Основы судебной микрологии: моногр. / А. А. Кириченко. – Днепропетровск: Пороги, 1994. – 536 с.

Клименко Н. І. Використання мікрооб'єктів при розслідуванні злочинів: метод. посіб. / Н. І. Клименко, Г. В. Лінючев; за ред. І. П. Красюка. – Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2008. – 74 с.

Криминалистическое исследование материалов, веществ и изделий: учеб. пособие / Э. В. Сысоев, А. В. Селезнев, Е. П. Бурцева, И. П. Рак. – Тамбов: Изд-во Тамбов. гос. техн. ун-та, 2007. – 84 с.

Косарев В. Н. Тактические алгоритмы работы с микрообъектами в процессе расследования преступлений: учеб. пособие / В. Н. Косарев, И. В. Макогон. – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2005. – 120 с.

Митричев В. С. Основы криминалистического исследования материалов, веществ и изделий из них: учеб. пособие / В. С. Митричев, В. Н. Хрусталев. – Санкт-Петербург: Питер, 2003. – 591 с.

Торвальд Ю. Следы в пыли / Ю. Товальд. – Москва: Юрид. лит., 1982. – 173 с.

Т е м а **5. ВІДЕОЗАПИС У КРИМІНАЛІСТИЦІ (2 год)**

З а н я т т я № 4. **Відеозапис як спосіб фіксації інформації**

П л а н

1. Поняття і значення відеозапису.
2. Прийоми та методи відеозйомки.
3. Правові засади та основні випадки використання відеозапису у кримінальному провадженні.
4. Процесуальне оформлення застосування відеозапису.
5. Сучасні можливості експертиз відеозапису.

♦ У процесі заняття студенти обговорюють проблемні питання та вирішують ситуаційні завдання, пов’язані з використанням відеозапису у кримінальному провадженні.

Фабули

1. Знаходячись за кермом свого транспортного засобу, гр. В. став свідком зіткнення трьох автомобілів, яке трапилося по вул. Шевченка о 17 год 45 хв 22.10.2014 р., унаслідок чого трьом особам було спричинено тяжкі тілесні ушкодження. На момент події в автотранспортному засобі В. у режимі відеозапису працював відеореєстратор "DOD F900 LHD".

Чи має процесуальне значення зафіксована на відеореєстраторі інформація? Які правові підстави її залучення до матеріалів відкритого кримінального провадження?

2. При проведенні слідчого експерименту слідчим було здійснено відеофіксацію на власний мобільний телефон. Понятих відповідно до ст. 223 КПК України до провадження зазначеної слідчої (розшукової) дії залучено не було. Захисник підозрюваного заявив клопотання про залучення оригіналу носія інформації як додатка до протоколу слідчої (розшукової) дії.

Чи підлягає задоволенню клопотання захисника? Які наслідки порушення порядку застосування технічних засобів відеофіксації?

3. У ході судового розгляду суддею досліджено відеозапис слідчого експерименту, який проводився на досудовому розслідуванні. Обвинувачений звернув увагу суду, що при провадженні цієї слідчої (розшукової) дії процес відеофіксації декілька разів було призупинено з метою надання йому відповідних інструкцій оперативними працівниками, які при цьому були присутні. Суддя, перевіривши відеозапис, впевнився в тому, що процес фіксування дійсно було призупинено два рази без сформульованих підстав, а у протоколі серед учасників слідчої (розшукової) дії участь оперативних працівників не зафіксована. Із цього приводу слідчий дав пояснення, що призупинення відеозапису слідчої (розшукової) дії було пов'язане виключно із необхідністю зміни умов експерименту, а присутність будь-яких осіб, окрім зазначених у протоколі слідчої (розшукової) дії, спростовував.

Дайте оцінку правомірності проведення слідчого експерименту в зазначеній ситуації. Яке рішення, на Вашу думку, повинен прийняти суддя? Обґрунтуйте відповідь.

Під час проведення практичного заняття студенти відпрацьовують навички застосування відеозапису як форми кримінального провадження.

Наочне приладдя та обладнання: відеокамера, зразок фіксації пред'явлення для впізнання з використанням відеозапису.

Завдання

В аудиторії проведіть пред'явлення для впізнання із застосуванням відеозапису за запропонованою схемою та зафіксуйте повний перебіг і результати проведеної слідчої дії відповідно до вимог КПК України.

Зразок

ПРОТОКОЛ
пред'явлення предметів для впізнання
(фрагмент)

17 березня 2014 р. м. Харків

Слідчий слідчого відділу Дзержинського РУ ГУ МВС України в Харківській обл. ст. л-нт міліції П.

У присутності понятих:

1)_____
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

2)_____,
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

керуючись вимогами статей 103, 104, 223, 229, 231 КПК України, у приміщенні Дзержинського РУ ГУ МВС України у м. Харків, потерпілій М., що зареєстрована і мешкає за адресою: м. Харків, вул. Боровського, 117, кв. 38, повідомив про її права та обов'язки відповідно до ст. 55-59 КПК України та оголосив про початок слідчої дії із застосуванням відеофіксації її перебігу та результатів за допомогою цифрової відеокамери "SONY HDR – AS100V" на інформаційний носій: карта пам'яті "Kingston SDHC 16GB" згідно зі ст. 105, 107 КПК України, що засвідчено відповідним підписом:

потерпіла М. /підпис/

Пред'явлення для впізнання розпочато об 11 год. 30 хв і проведено при природному освітленні.

Потерпілій М. пред'явлено: три жіночі гаманці коричневого кольору, до кожного з яких прикріплено аркуш із відповідним номером "1", "2", "3".

Потерпілій пропонується уважно роздивитися всі пред'явлені предмети, визначити, чи є серед них ті, які вона бачила раніше, та висловити з цього приводу власну думку …

Список додаткової літератури

Бирюков В. В. Наглядно образня информация в криминалистической деятельности. Рельность и перспективы. Методическое пособие / В. В. Бирюков. – Луганск: Редакционно издательский отдел ЛИВД, 1996.. – 50 с.

Брендель О. І. Особливості проведення досліджень цифрових відеозображень з метою отримання інформації про зафіксовані на них обставини подій / О. І. Брендель, А. І. Роман, Л. Ю. Фадєєва // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук. пр.; ред. кол.: М. Л. Цимбал, В. Ю. Шепітько, Л. М. Головченко та ін. – Вип. 14. – Харків: Право, 2014. – С. 205-209.

Галяшина Е. И. Верификация результатов негласной видеозаписи и обеспечение их достоверности как доказательства по уголовному делу / Е. И. Галяшина, Г. П. Шамаев // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук. пр.; ред. кол.: М. Л. Цимбал, В. Ю. Шепітько, Л. М. Головченко та ін. – Вип. 12. – Харків: Право, 2014. – С. 225-233.

Зотчев В. А. Судебная фотография и видеозапись: учебник / В. А. Зотчев, В.Г. Булгаков, А. А. Курин. – Волгоград: ВА МВД России, 2006. – 849 с.

Ищенко Е.П. Криминалистическая фотография и видеозапись / Е. П. Ищенко, П. П. Ищенко, В. А. Зотчев. – Москва: Издательство Юристь, 1999 г. – 438 с.

Струк І. О. Сучасні вимоги до проведення експертного дослідження апаратів і носіїв цифрового відеозвукозапису / І. О. Струк, Ю. С. Харабуга // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук. пр.; ред. кол.: М. Л. Цимбал, В.Ю. Шепітько, Л. М. Головченко та ін. – Вип. 10. – Харків: Право, 2010. – С. 370-376.

Трубицин Р. Ю. Криминалистическая видеозапись: учеб. пособие (курс лекцій) Р. Ю. Трубицин, О. А. Щеглов. – Москва: Изд-во "Щит-М", 204. – 208 с.

Т е м а **6. ЗВУКОЗАПИС У КРИМІНАЛІСТИЦІ (2 год)**

З а н я т т я № 5**. Звукозапис як спосіб фіксації інформації**

П л а н

1. Поняття та значення звукозапису.
2. Аудіотехніка та можливості її використання у кримінальному провадженні.
3. Правові засади та основні випадки використання звукозапису в діяльності органів кримінальної юстиції.
4. Процесуальне оформлення застосування звукозапису.
5. Сучасні можливості експертизи звукозапису.

♦ У процесі заняття студенти обговорюють проблемні питання та вирішують ситуаційні завдання, пов'язані з використанням звукозапису у кримінальному провадженні.

Ф а б у л и

1. Під час допиту потерпілої В. її адвокат заявив клопотання про застосування звукозапису. Слідчий відмовив адвокату, аргументуючи тим, що основним способом фіксації слідчої (розшукової) дії є протокол, а рішення про фіксацію допиту за допомогою звукозаписувальних пристроїв приймає особисто він, оскільки проводить цю дію.

Дайте оцінку діям слідчого у даній ситуації? Зазначте наслідки проведеного слідчим допиту для подальшого процесу доказування?

2. При проведенні допиту свідка К. було застосовано звукозапис, про що слідчий заздалегідь повідомив допитуваного та зробив відповідний запис у протоколі. Пізніше слідчий, посилаючись на відповідні норми Кримінального процесуального кодексу України, повідомив К., що текст його показань до про-

токолу заноситися не буде, оскільки ведеться звукозапис. Однак К. став наполягати на тому, щоб його показання були занесені до протоколу допиту.

Чи є вимога К. обґрунтованою? Яку позицію повинен зайняти слідчий?

3. Слідчому, який здійснював кримінальне провадження щодо прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою адміністрації міста К., працівниками оперативного підрозділу були надані два аудіозаписи, отримані в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, на яких зафіксовані розмови хабароодержувача К. з хабародавцями Г. та Л. щодо предмета та розміру неправомірної вигоди (хабара). Під час допиту підозрюваний К. свою причетність до вчинення даного злочину заперечував, тоді слідчий пред'явив йому як доказ аудіозапис його розмови з Г. та Л. Підозрюваний К. заявив, що наданий запис є сфальсифікованим. Слідчий прийняв рішення залучити експерта.

Визначте, яку експертизу доцільно призначити у даній ситуації? Які питання слід поставити на вирішення цієї експертизи? Які матеріали має надати слідчий у розпорядження експерта? Обґрунтуйте відповіді.

Під час проведення практичного заняття студенти відпрацьовують навички застосування звукозапису як форми фіксації кримінального провадження.

Наочне приладдя та обладнання: диктофон, зразок фіксації допиту з використанням звукозапису.

Зразок

Фіксація допиту свідка
з використанням звукозапису

У присутності допитуваного свідка в протоколі вказуються: дата, місце та час початку проведення допиту, посада,

звання і прізвище слідчого (особи, яка здійснює процесуальну дію) та інших осіб, які беруть участь у допиті, прізвище, ім'я та по батькові свідка.

Після цього диктофон вмикається в режим "запис", слідчий говорить:

Мною, слідчим (органу МВС, СБУ, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства; звання, прізвище, дата, місце допиту) *допитується як свідок громадянин* (прізвище, ім'я, по батькові).

Повідомляю Вам, громадянин (прізвище, ім'я та по батькові), *що водночас зі складанням протоколу під час допиту буде використаний звукозапис за допомогою диктофону* (технічна характеристика засобу та носія інформації).

Прошу поставити підпис у протоколі для засвідчення того, що Вам повідомили про застосування звукозапису.

Допит розпочато (година, хвилини).

Роз'яснюю Вам положення ст. 63 Конституції України, відповідно до якого особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Попереджаю Вас про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань та відмову від дачі показань згідно зі ст. 384, 385 КК України.

Прошу поставити підпис у протоколі для засвідчення того, що Ви попереджені про кримінальну відповідальність.

Якщо в допиті беруть участь прокурор, законний представник неповнолітнього, педагог, лікар, перекладач, спеціаліст, то повідомляються дані про цих осіб. Потім їх повідомляють про використання звукозапису, про що робиться відповідний запис у протоколі.

Законному представнику, педагогу, лікарю роз'яснюються їх права. Спеціалісту та перекладачу роз'яснюються їх права та обов'язки. Перекладач попереджається про кримінальну відповідальність за завідомо неправильний переклад або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків.

Роз'яснені права та обов'язки засвідчуються підписами цих осіб у протоколі.

Далі слідчий звертається до допитуваної особи:

Свідок, назвіть своє прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік народження та місце проживання.

З'ясовуються також інші анкетні дані допитуваного. Кожна відповідь заноситься до протоколу. Диктофон у цей час не зупиняється.

Далі допит проводиться таким же чином, якщо він відбувався б без використання звукозапису. Основні запитання, які слідчий має намір поставити свідку, доцільно підготувати завчасно і викласти у письмовій формі.

Після допиту слідчий оголошує:

Свідок (прізвище), зараз буде відтворена фонограма Ваших показань. Якщо при прослухуванні у Вас виникнуть зауваження та доповнення, Ви можете їх зробити після закінчення відтворення.

Якщо у допиті брали участь інші учасники кримінального провадження, то їм також про це повідомляється.

Диктофон включається у режим "відтворення". Під час відтворення запису свідок може робити помітки.

Після закінчення відтворення фонограми диктофон знову вмикається в режим "запис", слідчий говорить:

Ви щойно прослухали свої покази. Чи бажаєте їх доповнити?

Зроблені доповнення записуються і відтворюються в такому ж порядку, що й увесь допит.

Чи правильно записані Ваші показання на диктофон?

Фіксується відповідь свідка.

Якщо протокол не вівся паралельно зі звукозаписом, то слідчий оголошує:

Зараз Ваші показання будуть мною викладені у протоколі. На цей час диктофон можна вимкнути.

Слідчий складає письмовий протокол.

Після складання протоколу слідчим свідок та інші учасники допиту ознайомлюються з ним.

Протокол закінчується підписами слідчого і свідка, що підтверджує правильність викладення показань у протоколі та звукозаписі.

Після цього диктофон знову вмикається у режим "запис" і слідчий запитує:

Чи правильно записані Ваші показання в протоколі, з яким Ви щойно ознайомилися ?

Фіксується відповідь свідка, і слідчий закінчує допит такою фразою: *Допит свідка* (прізвище), *включаючи час на відтворення фонограми і протоколювання, закінчений* (година, хвилини).

Після цього в протоколі робиться запис про правильність викладення показань у ньому та звукозаписі. Протокол засвідчується підписами свідка, інших учасників допиту та слідчого.

♦ На занятті під керівництвом викладача проводиться ділова гра "Фіксація допиту з використанням звукозапису". Головним завданням гри є отримання студентами практичних навичок і вмінь із застосування звукозапису. Сутність гри полягає в наступному: студенти виконують ролі слідчого, інших учасників слідчої (розшукової) дії за фабулами, які пропонує викладач. Під час ділової гри студенти розподіляються на групи та відпрацьовують навички щодо застосування звукозапису у таких випадках:

1 група – допит підозрюваного з оголошенням (відтворенням) фонограм інших осіб;

2 група – допит свідка без занесення тексту його показань до протоколу;

3 група – допит потерпілого із занесенням тексту його показань до протоколу.

Список додаткової літератури

Брендель О. И. Исследование признакою монтажа в звуковых файлах, записанных с помощью цифровых диктофонов / О. И. Брендель // Теорія та практика судової експертизи і кримі-

налістики: зб. наук. пр.; ред. кол.: М. Л. Цимбал, В. Ю. Шепітько, Л. М. Головченко та ін. – Вип. 10. – Харків: Право, 2010. – С. 376-381.

Бобрицький С. М. Дослідження ознак монтажу записів, виконаних цифровими записуючими пристроями / С. М. Бобрицький, С. В. Стороженко // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук. пр.; ред. кол.: М. Л. Цимбал, В. Ю. Шепітько, Л. М. Головченко та ін. – Вип. 11. – Харків: Право, 2011. – С. 353-361.

Каганов А. Ш. Криминалистическая идентификация личности по голосу и звучащей речи: монографія / А. Ш. Каганов. – Москва: Юрлитинформ, 2009. – 296 с.

Леви А. А. Звукозапись и видеозапись в уголовном судопроизводстве / А. А. Леви, Ю. А. Горинов. – Москва: Юрид. лит., 1983. – 112 с.

Роман А. И. Цифровые записи как вещественное доказательство в судебно-следственой и экспертной прктике / А. И. Роман, Л. Ю. Фатеева, О. И. Брендель // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук. пр.; ред. кол.: М. Л. Цимбал, В. Ю. Шепітько, Л. М. Головченко та ін. – Вип. 10. – Харків: Право, 2010. – С. 364-370.

Семенов В. А. Видео- и звукозапись в доказательной деятельности следователя: учеб.- практ. пособие / В. А. Семенов. – Москва: Методический центр при ГУК МВД России, 1997. – 76 с.

Шеметова Н. А. Установление аутентичности фотограмм / Н. А. Шеметова // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук. пр.; ред. кол.: М. Л. Цимбал, В. Ю. Шепітько, Л. М. Головченко та ін. – Вип. 10. – Харків: Право, 2010. – С. 381-388.

Т е м а **7. БІОМЕТРИЧНІ СИСТЕМИ У КРИМІНАЛІСТИЦІ (2 год)**

З а н я т т я № 5**. Сутність і значення біометричної ідентифікації**

П л а н

6. Поняття та значення біометричної ідентифікації.
7. Сутність встановлення ідентифікації за допомогою біометричних технологій. Відмінність ідентифікації і верифікації.
8. Властивості інформаційних ознак людини, що визначають ефективність біометрії.
9. Види біометричної ідентифікації, що ґрунтуються на статичних методах.
10. Види біометричної ідентифікації на основі динамічних методів.

♦ У процесі проведення практичного заняття студентами розглядаються сучасні перспективні методи біометричної ідентифікації, автоматизовані біометричні системи. Здійснюється аналіз методів біометричної ідентифікації за формою обличчя особи (геометрією обличчя), термограмою обличчя, відбитком пальця, формою кисті руки (геометрією руки та пальців), радужною оболонкою ока.

На занятті демонструється відеофільм (8 хв)

Н а о ч н е п р и л а д д я та о б л а д н а н н я: зразки зображення геометрії руки, таблиця з описом сукупності ознак для геометрії руки; штангенциркуль; цифрова фотокамера; штатив.

1. Здійснити фотозйомку кисті руки: вид зверху та вид збоку.

2. Провести вимірювання 16-ти параметрів кисті руки та заповнити карту зображення геометрії руки.

3. У позааудиторний час виготовити 2 фотознімки розміром 9 х 12 см і наклеїти їх на карту зображення геометрії руки за наданим зразком.

♦ Викладач на прикладі шістнадцятипараметрової системи, розробленої американськими ученими (A. K. Jain, A. Ross, S. Pankanti. A prototype hand geometry-based verification system), пояснює порядок відбору ознак геометричної структури руки, які можуть використовуватися для біометричної ідентифікації.

Список додаткової літератури

Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус: Закон України від 20.11.2012 р. № 5492-VI // Голос України. − 2012. − № 231.

Болл Р. М. Руководство по биометрии / Р. М. Болл, Дж. Х. Коннел, Ш. Панкарти, Н. К. Ратха, Э. У. Сеньор. – Москва: Техносфера, 2007. – 368 с.

ИКАР Лаб: Аппаратно-программный комплекс криминалистического исследования фонограмм речи [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: http://crimcongress.com.

Кулібаба Д. А. Біометричні дані в документах нового покоління / Д. А. Кулібаба, Ю. О. Геращенко // Науково-технічна інформація. – 2007. – № 2. – С. 40-45.

Кухарев Г. А. Биометрические системы: методы и средства идентификации личности человека / Г. А. Кухарев. – Санкт-Петербург: Политехника, 2001. – 240 с.

Михайлов М. А. Метод криминалистической идентификации как основа биометрических технологий / М. А. Михайлов // Вісн. Акад. адвокатури України. – 2008. – № 3. – С. 96-103.

Мороз А. О. Біометричні технології ідентифікації людини. Огляд систем / А. О. Мороз // Математичні машини і системи. – 2011. – №1. – С. 39-45.

Тимофеева Т. В. Компоненты биометрической системы и возможности их защиты / Т. В. Тимофеева // Криміналістика XXI століття: матеріали наук.-практ. конф., 25-26 листоп. 2010 р. / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, Ін-т вивчення пробл. злочинності Нац. акад. прав. наук України. – Харків: Право, 2010. – С. 157-161.

Т е м а **8. СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ (2 год)**

З а н я т т я № 6. **Можливості окремих видів судових експертиз на сучасному етапі**

П л а н

1. Інновації у криміналістичних експертизах (трасологічній, технічній експертизі документів; відео- і звукозапису; матеріалів, речовин і виробів та ін.).
2. Сучасний стан розвитку експертизи об'єктів інтелектуальної власності.
3. Можливості комп'ютерно-технічної експертизи та експертизи телекомунікаційних систем та засобів.
4. Використання генотипоскопії (ДНК-аналіз) у правозастосовній діяльності.
5. Інформаційні технології в діяльності експерта.

♦ Студенти обговорюють питання плану, вивчають відповідні експертні висновки (їх структуру, зміст та форму) і аналізують сучасні можливості судових експертиз. При розгляді другого питання студенти знайомляться з ознаками контрафактності аудіовізуальної продукції, які містяться на оптичних дисках.

Н а о ч н е п р и л а д д я т а о б л а д н а н н я: таблиці зразків типових ознак ліцензійної та контрафактної продукції; висновки судових експертиз; мікроскоп МБС-9; лупа з дво- і чотирикратним збільшенням; масштабна лінійка.

1. Провести огляд оптичних дисків, встановити ознаки контрафактності аудіовізуальної продукції та скласти фрагмент постанови про призначення судової експертизи (залучення експерта).

2. Проаналізувати наведені фабули, вказати, які види експертиз слід призначити, сформулювати питання експерту та визначити, які матеріали необхідно надати для їх вирішення.

Ф а б у л и

1. У райвідділ внутрішніх справ надійшла заява від А. про несанкціоноване списання коштів у розмірі 5000 грн з його особистого електронного гаманця платіжної системи Web Money. У заяві потерпілий вказав, що тиждень тому надав флеш-карту (на якій зберігав файл з паролями від електронної пошти та програми клієнта Web Money, а також файл-ключ від особистого рахунку названої платіжної системи) знайомому Ж. для запису мультимедійного контенту. Під час огляду персонального комп'ютера Ж. вказаних файлів виявлено не було, слідчий вилучив зазначений комп'ютер для подальшої судової експертизи.

2. На трасі Харків-Бєлгород 15.10.2014 р. близько 14 год. через декілька секунд після зупинки вибухнув легковий автомобіль. Під час проведення огляду місця події виявлено згорілий автомобіль Mazda 6 з частинами обвугленого тіла. За даними ДАІ, транспортний засіб належав М. Також було встановлено, що М. за тиждень до події виїхав на ньому на роботу і зник безвісти, про що в Київському РВ ХМУ ГУМВС України в Харківській області була заява матері зниклого.

3. Оперативними працівниками Дзержинського РВ ХМУ ГУМВС України в Харківській області 07.11.2014 р. за підозрою у вчиненні незаконних дій з платіжними картками було затримано О. Під час його особистого обшуку слідчим виявлено 5 пластикових карток темно-сірого кольору з магнітними смугами без жодних написів та реквізитів. Виявлені об'єкти вилучено та направлено на експертизу.

4. У райвідділ внутрішніх справ надійшла заява від представника компанії "BLIZZARD" про реалізацію підприємцем К. в інтернет-клубі "WoW vs WoT" DVD-дисків з новою версією

гри “World of Warcraft”, офіційний продаж якої в Україні ще не розпочався, до того ж їх поліграфічне оформлення не співпадає з офіційною версією. Під час обшуку приміщення інтернет-клубу «WoW vs WoT» слідчим виявлено та вилучено 1250 оптичних дисків із грою «World of Warcraft».

5. У приміщенні телекомпанії «Best-TV» виникла пожежа, внаслідок якої була заподіяна шкода підприємству на суму 1324550 грн. Під час огляду місця події встановлено осередок вогню, який знаходився біля електронних блоків телекомунікаційних систем. Попередній висновок пожежників – пожежа сталася внаслідок загоряння в силових кабелях електронних блоків телекомунікаційних систем. Керівник телекомпанії пояснив, що за декілька днів спеціалісти фірми “Спецобладнання” здійснювали профілактичні роботи та заміну частини обладнання.

6. Керівник сервісного центру Г. Сергієнко під час ремонту мультимедійного обладнання здійснював заміну оригінальних працюючих частин на контрафактні, які купував на радіоринку. Вилучені деталі Г. Сергієнко продавав на цьому ж ринку. Під час проведення обшуку у сервісному центрі слідчий виявив схованку в потаємній шафі у стіні, де знаходилося електронне обладнання фірмового походження. Натомість Г. Сергієнко пояснив, що він нічого не знав про існування схованки і що до цього причетний його попередник, якого він замінив 3 роки тому. Під час розслідування у райвідділ внутрішніх справ надійшли заяви від трьох телерадіокомпаній про шкоду, заподіяну Г. Сергієнком через неякісний ремонт їх обладнання.

7. Зі складського приміщення була здійснена крадіжка оптоволоконних кабелів. За заявою матеріально відповідальної особи нестача кабелів становить 1000 м, на суму близько 58000 грн. Під час огляду місця події слідчий виявив навісний замок, дужка якого була перекушена. Крім того, у місці зберігання кабелю на підлозі виявлено два чіткі відбитки взуття 45 розміру із характерними ознаками зношення частини підбора, які були описані у протоколі та сфотографовані вимірювальним методом. Зі слідів було також зроблено їх копії. У затриманих по гарячих слідах К. і Н. виявлено 100 м оптоволоконного кабелю, схожого

на той, що був викрадений, та ножиці по металу. Слідчий вилучив взуття затриманих та призначив експертизу.

8. У результаті аварії пасажирського корабля загинуло 58 осіб. Допитаний як підозрюваний капітан С. Федоренко повідомив, що особисто керував кораблем під час аварії. Він зазначив, що був сильний туман і рух корабля здійснювався за навігаційними приладами. Зіткнення з опорою мосту сталося близько опівночі, тобто більшість пасажирів відпочивала. Через велику пробоїну у корпусі корабель затонув у лічені хвилини, і значна кількість пасажирів загинула. Допитаний представник фірми "Круїз" повідомив, що на затонулому кораблі за місяць до аварії проводилися роботи з тестування та профілактики навігаційних приладів. На момент завершення робіт всі прилади працювали відповідно до заданих їм параметрів.

Список додаткової літератури:

Про затвердження Порядку присвоєння і нанесення на диски для лазерних систем зчитування спеціального ідентифікаційного коду та визнання спеціальних ідентифікаційних кодів, нанесених на диски, що імпортуються: постанова Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.licasoft.com.ua.

Авдєєва Г. К. Судова експертиза контрафактної аудіовізуальної продукції / Г. К. Авдєєва. – Харків: Право, 2006. – 192 с.

Грошевий Ю. М. Судова експертиза: нормативно-правове регулювання та наукові коментарі: [навч.-довід. посіб.] / Ю. М. Грошевий, В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько та ін. – Харків : Одіссей, 2004. – 448 с.

Лошманова Г. В. Дослідження текстів, виконаних за допомогою електрофотографічних (лазерних) багатофункціональних друкуючих пристроїв / Г. В. Лошманова, В. В. Сомов, Н. О. Зубова // Теорія і практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук. пр. / ХНДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". – Харків: Право, 2013. – Вип. 13. – С. 279–287.

Методичний лист щодо можливостей експертизи ДНК-аналізу, механізму вилучення об'єктів дослідження, зразків біологічного матеріалу та умов їх зберігання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uasol.com.

Научные и практические аспекты криминалистического ДНК-анализа: учеб. пособие. – Москва: ГУ ЭКЦ МВД России, 2001. – 144 с.

Савченко І. О. Актуальні аспекти змінення методик проведення судових експертиз / І. О. Савченко // Теорія і практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук. пр. / ХНДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". – Вип. 13. – Харків: Право, 2013. – С. 443–451.

Харабуга Ю. С. Дослідження мобільних телефонів і смарт-карт до них у межах комп'ютерно-технічної експертизи / Ю. С. Харабуга, С. Б. Білий // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. – Вип. 9. – Харків: Право, 2009. – С. 454–458.

4. ДОДАТКИ

КАРТА ЗОБРАЖЕННЯ ГЕОМЕТРІЇ КИСТІ РУКИ
(біометричний зразок)

_____
(стать)

Прізвище _____
Ім'я _____
По батькові _____
Народився «_____» _____19 _____р.
Місце народження_____
Контур, отриманий з площини реєстрації для **правої (лівої)** кисті руки

Властивість	**Опис**	**Властивість**	**Опис**
F1	Ширина другої фаланги великого пальця	F2	Ширина третьої фаланги вказівного пальця
F3	Ширина другої фаланги вказівного пальця	F4	Ширина третьої фаланги середнього пальця
F5	Ширина другої фаланги середнього пальця	F6	Ширина третьої фаланги безіменного пальця
F7	Ширина другої фаланги безіменного пальця	F8	Ширина третьої фаланги мізинця
F9	Довжина вказівного пальця	F10	Довжина середнього пальця
F11	Довжина безіменного пальця	F12	Довжина мізинця
F13	Ширина долоні у основи чотирьох пальців	F14	Ширина долоні у основи великого пальця
F15	Товщина пальців на другій фаланзі	F16	Товщина пальців на третій фаланзі

ПРИМІТКИ

Фізичні недоліки _____
_____
_____
Підпис _____

Карта заповнена «_____» 20_____р._____
_____
(вказати, де і в якому органі)
Карту склав _____
(посада і підпис)

ОЗНАКИ КОНТРАФАКТНОСТІ АУДІОВІЗУАЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Ліцензійна продукція має SID-код (код походження товару), який складається з двох частин. SID-код розроблений Міжнародною федерацією виробників фонограм (IFPI) і привласнюється кожному заводу-виробнику (перша частина коду) та правовласнику твору (друга частина коду).

SID-код відбивається при штампуванні ліцензійної продукції на окантовці поблизу центрального отвору оптичних дисків. SID-код (Source Identification Code) складається з двох частин: Mastering Code (рядок "IFPI" з символьним кодом – IFPI LG02, IFPI L921, IFPI LK12, IFPI LD98, IFPI LL27 та ін. – випалюється лазером на штампі конкретного твору – майстер-диску) та Mould Code заводу-виробника (рядок "IFPI" з символьним кодом гравірується на обладнанні заводу-виробника – IFPI 6C05, IFPI 1436, IFPI 05M9, IFPI 053W, IFPI 0717 та ін.). При штампуванні оптичного диска із записом на нього твору одночасно на робочу поверхню компакт-диска, вільну від "запису", поблизу центрального отвору наносяться SID-коди. Обидва коди повинні читатися неозброєним оком. Відсутність одного з двох SID-кодів є ознакою контрафактності продукції.

Рис. 1. Масштабний фотознімок SID-коду IFPI, який міститься на окантовці робочої поверхні "чистого" диска, що призначений для запису

Рис. 2.

Рис. 3.

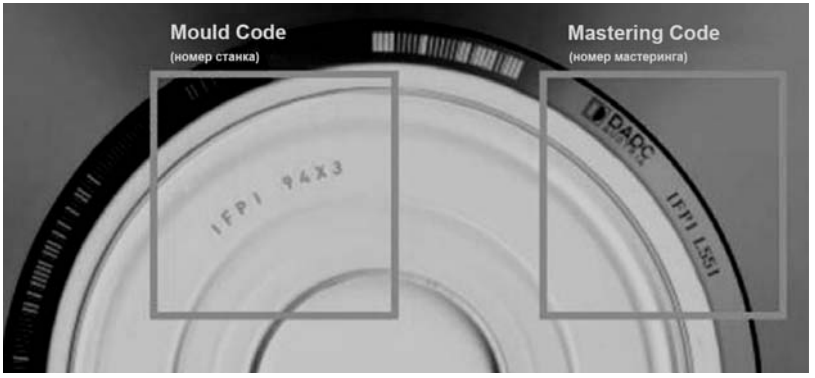
Mould Code
(номер станка)
Mastering Code
(номер мастеринга)
IFPI 94X3
IFPI L551

Рис. 4.

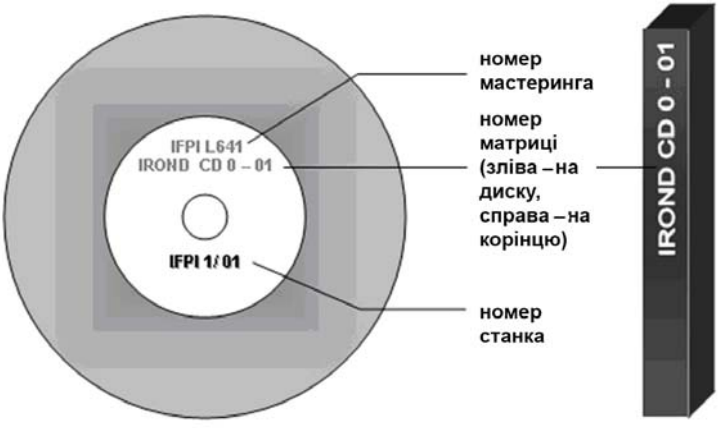
IFPI L641
IROND CD 0 – 01
IFPI 1701
номер мастеринга
номер матриці (зліва – на диску, справа – на корінцю)
номер станка
IROND CD 0 - 01

Рис. 5.

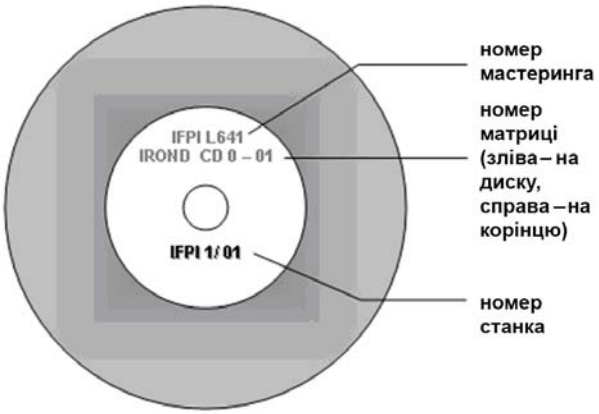

Рис. 6.

Обов'язкові ознаки:

На центральній частині компакт-диска по колу ближче до центру нанесені:

- сигнатура - номер матриці (починаючи з IROND CD 0 - 01).

- SID-код - номер мастеринга (лише IFPI L641).

Ці коди штампуються на зчитуваній або відтворюваній поверхні кожного диска в процесі виготовлення безпосередньо на матрицю і знаходяться під шаром захисного лаку. Сигнатура має співпадати з маркуванням на "корінцю" поліграфічної вкладки. СІД-код матриці наноситься на матричну смугу під час запису на лазерному записувальному пристрої. Всі наступні матриці (у тому числі материнські частини і штампи), а також усі диски, виготовлені за допомогою цієї матриці, повинні мати цей СІД-код.

- SID-код – номер станка (лише з IFPI 1/ 01 по IFPI 1/ 14 включно).

Цей код видавлюється механічним способом під час "прессовки" диска.

СІД-код - спеціальний ідентифікаційний код, який разом із дозволом на виробництво дисків надається виробнику дисків з метою визначення (ідентифікування) цього виробника та вироблених ним дисків.

Рис. 7.

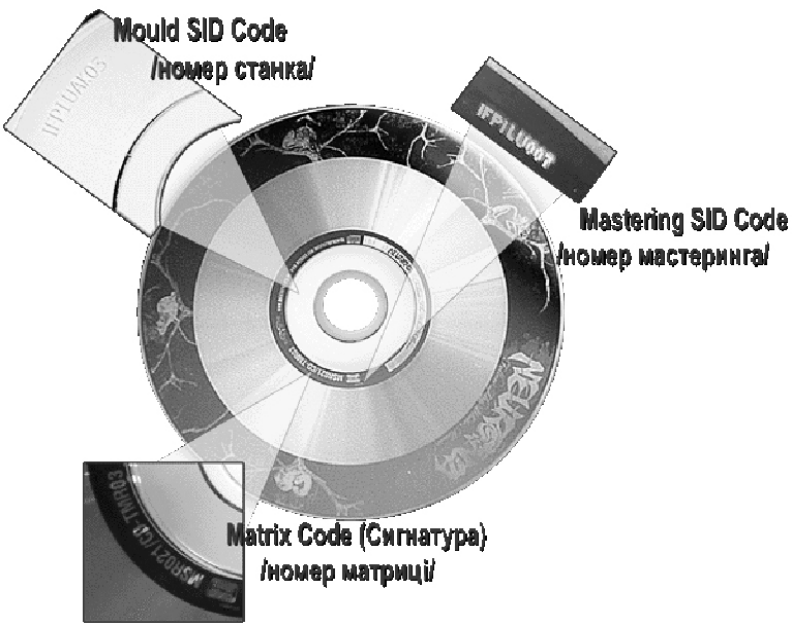

Рис. 8.

5. ТЕСТОВІ ПИТАННЯ

(1 варіант)

1. Інновації у криміналістиці – це:

а) опис нових технічних засобів за спеціальною формою;

б) оволодіння навичками роботи з новими технічними засобами;

в) створення та впровадження в практику нових (оновлених) технічних засобів, технологій, прийомів;

г) організація праці слідчого за спеціально розробленим планом і режимом діяльності;

д) взаємодія слідчого зі спеціалістом і судовим експертом протягом всього терміну кримінального провадження.

2. Біометричними системами у криміналістиці є:

а) системи електронної ідентифікації людини за біометричними ознаками;

б) системи електронної ідентифікації вогнепальної зброї;

в) системи електронного обліку транспортних засобів;

г) системи електронного обліку відбитків рук і ознак зовнішності злочинців за нерозкритими злочинами;

д) системи електронного алфавітного обліку злочинців.

3. До технічних засобів профілактики злочинів належать:

а) засоби відеоспостереження; сигналізація; хімічні пастки;

б) засоби відеоспостереження; відеоплеєр; флеш-накопичувач;

в) хімічні пастки; експрес-аналізатор речовин; трупошукач;

г) засоби мобільного зв'язку; комп'ютер; Internet-мережа;

д) УФ-ліхтар; хімічні пастки; тальк (або дитяча присипка).

4. Назвіть технічний засіб, який застосовується для вилучення слідів засохлої крові на стіні:

а) магнітна щіточка;

б) гумовий валик;

в) пінцет;

г) штангенциркуль;

д) скальпель.

5. Для виявлення слідів виділень тіла людини (сперми) на одязі потерпілої при розслідуванні зґвалтування можна використати:

а) ультрафіолетовий освітлювач;

б) ліхтарик;

в) дактилоскопічні порошки;

г) спирт;

д) дистильовану воду.

6. Електронним документом є:

а) флеш-накопичувач (або лазерний диск) із записом документа;

б) документ, роздрукований за допомогою принтера;

в) документ, виконаний на друкованому бланку;

г) документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа;

д) зображення документа на моніторі.

7. Яке призначення електронного підпису:

а) надає інформацію про автора документа;

б) автоматизує процес підписання паперових документів;

в) сприяє економії пишучих приладів та часу особи, яка складає паперовий документ;

г) дає можливість ідентифікувати автора електронного документа та/або особу, яка його підписала;

д) є відмінною ознакою ліцензійного програмного забезпечення від контрафактного.

8. До електронних носіїв інформації належать:

а) флеш-накопичувач; диск CD-R; карта пам'яті мобільного телефона;

б) оперативна пам'ять комп'ютера; флеш-накопичувач; монітор комп'ютера;

в) оперативна пам'ять комп'ютера; монітор комп'ютера; принтер;

г) флеш-накопичувач; карта пам'яті телефона; дисплей мобільного телефона;

д) оперативна пам’ять комп’ютера; монітор комп’ютера; карта пам’яті мобільного телефона.

9. Вилученню електронного носія інформації, який на момент огляду знаходиться у ввімкненому стані, має передувати:

а) перевірка збереженої на електронному носії інформації на віруси за допомогою спеціальної програми;

б) негайне вимкнення живлення комп’ютера;

в) негайне вимкнення живлення комп’ютера та вилучення монітора;

г) негайне вимкнення живлення комп’ютера та від’єднання його від Internet-мережі;

д) забезпечення безперебійного живлення комп’ютера електричним струмом і неможливості відключення до закінчення огляду за участю спеціаліста.

10. Чи правильним буде самостійне проведення слідчим огляду вмісту електронного носія інформації:

а) ні, оскільки такий огляд має бути проведено за участю спеціаліста;

б) ні, оскільки такий огляд має бути проведено за участю особи, якій належить електронний носій інформації;

в) так;

г) так, але за умови, що ноутбук (комп’ютер) слідчого від’єднано від Internet-мережі;

д) так, але за умови впевненості слідчого в тому, що його ноутбук (комп’ютер) не може знищити інформацію або виконати запис на досліджуваний носій.

11. В умовах недостатнього освітлення фотозйомка проводиться:

а) із застосуванням бленди;

б) із застосуванням довгофокусного об’єктива;

в) із застосуванням ширококутного об’єктива;

г) шляхом збільшення витримки в “ручному режимі” фотозйомки;

д) шляхом зменшення відстані від об'єктива фотокамери до об'єкта.

12. Належним чином оформлена фототаблиця, додана до протоколу слідчої (розшукової) дії, у кримінальному провадженні має значення:

а) документа – джерела доказів;

б) документа – речового доказу;

в) орієнтуюче (недоказове);

г) доказове лише у тих випадках, коли фіксує об'єкти при достатньому освітленні;

д) доказове лише у тих випадках, коли фотозйомка здійснювалася професійною фотокамерою.

13. Перевагами цифрової фотографії є:

а) швидкість процедури виготовлення фотознімків; наявність екранного меню з опціями; можливість наближення зображення далеко розташованого об'єкта; можливість протиправного монтажу цифрового зображення;

б) можливість наближення зображення далеко розташованого об'єкта; наявність дисплею для перегляду відзнятих знімків; можливість фотозйомки лише за наявності джерела (елементів) живлення; економічність виготовлення копій фотозображень;

в) наявність дисплею для перегляду відзнятих знімків; можливість фотозйомки лише за наявності джерела (елементів) живлення; наявність автоматичних режимів зйомки в різних умовах; можливість швидкої передачі фотозображень на будь-які відстані;

г) наявність екранного меню з опціями; наявність автоматичних режимів зйомки в різних умовах; швидкість процедури виготовлення фотознімків; можливість тривалого і надійного збереження фотозображень в електронному варіанті;

д) наявність автоматичних режимів зйомки; можливість обмеження доступу до результатів фотозйомки шляхом кодування та встановлення паролів; можливість протиправного мон-

тажу цифрового зображення; можливість швидкої передачі фотозображень на будь-які відстані.

14. Визначте, який з названих нижче прийомів фотозйомки є недоцільним в умовах недостатнього освітлення:

а) фотозйомка в автоматичному "нічному режимі" зі штативу;

б) фотозйомка в режимі "ручного керування експозицією і діафрагмою" та збільшення часу витримки;

в) фотозйомка в режимі "ручного керування експозицією і діафрагмою" та зменшення часу витримки;

г) використання функцій фотоспалаху та інших додаткових джерел світла;

д) встановлення більшого значення ISO світлочутливості матриці в опціях меню фотоапарата.

15. Носіями цифрового фотозображення є:

а) CD-R (CD-RW)-диски; CompactFlash; фотоплівка; карта пам'яті фотоапарата;

б) пристрої пам'яті комп'ютера; карта пам'яті фотоапарата; основна пам'ять фотоапарата; монітор комп'ютера;

в) пристрої пам'яті комп'ютера; монітор комп'ютера; основна пам'ять фотоапарата; основна пам'ять планшета;

г) пристрої пам'яті комп'ютера; CD-R (CD-RW)-диски; карта пам'яті фотоапарата; основна пам'ять фотоапарата;

д) монітор комп'ютера; екран телевізора; дисплей фотоапарата; дисплей мобільного телефону.

16. Вимогою технічного характеру, яка висувається до результатів цифрової фотозйомки, є:

а) вимога щодо зазначення у протоколі процесуальної дії умов фотозйомки;

б) вимога щодо надання пояснювальних написів та необхідних позначень до кожного фотознімку;

в) вимога щодо відображення у протоколі процесуальної дії факту та процедури проведеної фотозйомки;

г) вимога щодо фіксації на фотознімках об'єктів, які мають значення для з'ясування обставин розслідуваної події;

д) вимога щодо достатніх технічних параметрів фотозображень: різкості, контрасту, адекватності передачі форм, кольорів.

17. Характеристикою цифрового фотоапарата є:

а) відсутність елементів живлення;

б) наявність фотоплівки;

в) неможливість перегляду відзнятих зображень до моменту роздрукування знімків;

г) неможливість встановлення параметрів фотозйомки в ручному режимі;

д) наявність екранного меню.

18. При застосуванні цифрової фотозйомки в протоколі слідчої (розшукової) дії має бути зазначено:

а) умови і об'єкти фотозйомки; чутливість фотоплівки; результати застосування цифрової фотозйомки, порядок їх збереження і застосовані засоби захисту;

б) умови і об'єкти фотозйомки; характеристики застосованих технічних засобів та носіїв інформації; застосовані режими і методи фотозйомки; результати використання цифрової фотозйомки, порядок вилучення і упакування фотоплівки;

в) об'єкти, стосовно яких була проведена цифрова фотозйомка; характеристики застосованих технічних засобів та носіїв інформації; чутливість фотоплівки; час початку і закінчення здійснення фотозйомки;

г) умови проведення фотозйомки; час початку і закінчення здійснення фотозйомки; відмітка про заздалегідь зроблене повідомлення всіх учасників слідчої (розшукової) дії про здійснення цифрової фотозйомки; результати застосування цифрової фотозйомки, порядок вилучення і упакування фотоплівки;

д) умови проведення фотозйомки; об'єкти, стосовно яких була проведена цифрова фотозйомка; характеристики застосованих технічних засобів та носіїв інформації; використані режими і методи фотозйомки.

19. Залежно від агрегатного стану розрізняють наступні види мікрооб'єктів:

а) газоподібні, тверді, рідкі;

б) органічні, неорганічні, змішані;

в) волокна тканини, частинки твердої речовини, краплі рідини;

г) волосся людини, частинки лакофарбових покриттів, волокна тканини;

д) всі види, названі у попередніх пунктах.

20. До технічних засобів виявлення мікрооб'єктів належать:

а) ліхтар, лупа, пінцет;

б) ультрафіолетовий освітлювач, лупа, препарувальна голка;

в) мікроскоп, мікропилосос, електростатична паличка;

г) лупа, ліхтар, мікроскоп;

д) клейка стрічка, мікропилосос, магніт.

21. До завдань попереднього дослідження мікрооб'єктів можна віднести:

а) отримання доказової інформації;

б) належне вилучення і упакування мікрооб'єктів;

в) вирішення питання про необхідність проведення судових експертиз;

г) підтвердження природи і походження мікрооб'єктів;

д) вирішення питання про винуватість особи у вчиненні злочину.

22. До класифікаційних питань, поставлених на вирішення експерта стосовно мікрооб'єктів, належить:

а) де і з якою метою застосовується речовина (матеріал), мікрочастинки якої (якого) знайдені на місці події;

б) чи не є представлений мікрооб'єкт частиною конкретного об'єкта, наданого для дослідження;

в) який механізм утворення мікрооб'єктів, наданих на дослідження;

г) чи могли бути залишені мікрорсліди об'єктом, представленим на дослідження;

д) що являє собою речовина (матеріал), мікрочастинки якої (якого) знайдені на місці події?

23. У разі фіксації допиту за допомогою технічних засобів текст показань до протоколу може не вноситися за таких умов, якщо:

а) захисник наполягає на цьому;

б) жоден з учасників процесуальної дії не наполягає на цьому;

в) прокурор наполягає на цьому;

г) законний представник неповнолітнього не наполягає на цьому;

д) слідчий не наполягає на цьому.

24. Фонограма вважається аутентичною, коли вона:

а) редагована;

б) підроблена;

в) достовірна;

г) усна;

д) текстова.

25. До переваг застосування відеозапису не належить:

а) наочність;

б) повнота фіксації;

в) наявність надлишкової інформації;

г) відсутність необхідності лабораторної обробки відзнятого матеріалу;

д) одночасна фіксація звуку.

26. Укажіть, який вид технічних носіїв інформації зафіксованої процесуальної дії з використанням відеозапису додається та зберігається в матеріалах кримінального провадження:

а) оригінальні примірники технічних носіїв;
б) резервна копія;
в) дублікат;
г) канцелярська копія;
д) чорнова копія.

27. За своєрідністю предмета спеціальних знань експертиза відеозапису є видом:
а) судово-психологічної експертизи;
б) фізико-технічної експертизи;
в) криміналістичної експертизи;
г) комп'ютерно-технічної експертизи;
д) мистецтвознавчої експертизи.

28. Для ідентифікації особи за слідами крові проводиться наступна експертиза:
а) ветеринарна;
б) генотипоскопічна;
в) біологічна;
г) хімічна;
д) ольфакторна.

29. Для встановлення факту неправомірного використання промислового зразка проводиться така експертиза:
а) техніко-криміналістична;
б) автотехнічна;
в) експертиза у сфері інтелектуальної власності;
г) матеріалознавча;
д) товарознавча.

30. Встановлення виду об'єкта, яким нанесено травму потерпілому, здійснюється в межах такої експертизи:
а) ветеринарної;
б) генотипоскопічної;
в) експертизи холодної зброї;
г) судово-медичної;
д) металознавчої.

31. Що таке біометрія:

а) біометричне обладнання;

б) методи автоматичної ідентифікації людини й підтвердження особи, засновані на її фізіологічних або поведінкових характеристиках;

в) ідентифікація людини за фізіологічними або поведінковими характеристиками;

г) процес отримання біометричних зразків;

д) порівняння біометричного зразка з біометричними даними, що надійшли.

32. Оберіть, що із наведеного є автоматизованою дактилоскопічною інформаційною системою (АДІС):

а) система, що надає можливість вести електронний дактилоскопічний облік та здійснювати автоматизований пошук осіб за слідами рук;

б) комп'ютерна програма для пошуку злочинців за слідами рук;

в) комп'ютерна програма для оформлення дактилокартки в електронному вигляді;

г) електронна база даних відбитків пальців рук із місць нерозкритих злочинів;

д) програмне забезпечення для розрахунку дактилоскопічної формули.

33. Укажіть, які існують види біометричної ідентифікації, засновані на динамічних методах:

а) за почерком, за клавіатурним почерком, за голосом;

б) за формою обличчя, термограмою обличчя, за відбитком пальця, за формою кисті руки, за сітківкою ока, за радужною оболонкою ока, за ДНК;

в) за почерком, за формою обличчя;

г) за голосом, за ДНК;

д) за відбитком пальця та голосом.

34. Назвіть основні можливості АДІС "ДАКТО-2000":

а) швидке порівняння перевіряємої дактилокартки з двома тисячами дактилокарт, які зберігаються в пошуковій базі;

б) повне виконання функцій експерта-дактилоскопіста;

в) пошук дактилокарток за відбитками пальців рук та автоматична ідентифікація осіб;

г) установлення осіб невпізнаних трупів, установлення фактів приховування особами своїх анкетних даних, встановлення випадків залишення однією особою слідів на місцях вчинення різних злочинів;

д) автоматичне формулювання експертного висновку.

35. Укажіть, на які групи поділяються методи біометричної ідентифікації:

а) статичні й динамічні;

б) прості і змішані;

в) автоматичні, напівавтоматичні та механічні;

г) фізичні та біологічні;

д) ідентифіковані та ідентифікуючі.

(2 варіант)

1. Інформаційна технологія – це:

а) процес швидкого пошуку інформації;

б) процес швидкого оброблення інформації;

в) процес швидкого доступу до інформації;

г) цілеспрямована сукупність інформаційних процесів;

д) процес створення інформаційних баз.

2. Автоматизоване робоче місце слідчого – це:

а) обладнання робочого місця слідчого комп'ютерною технікою;

б) обладнання робочого місця слідчого вільним доступом до мережі Інтернет;

в) обладнання робочого місця слідчого комплексами програмно-технічних засобів;

г) обладнання робочого місця слідчого автоматизованою системою зв'язку з іншими слідчими;

д) пересувна криміналістична лабораторія.

3. До технічних засобів профілактики злочинів належить:

а) уїстіті;

б) вогнегасник;

в) дактилоскопічні порошки;

г) "психологічні пастки";

д) хімічна пастка "ОРЛЮМ".

4. Позитивною реакцією при виявленні крові у плямах рідини бурого кольору вважається та, при якій:

а) під дією інфрачервоного освітлення плями набувають зеленого кольору;

б) при нанесенні перекису водню на плями спостерігаються утворення білої піни і шипіння;

в) під дією спрямованого білого освітлення плями набувають блакитного кольору;

г) при нанесенні спиртового розчину йоду спостерігається зміна кольору плям на сірий;

д) при застосуванні йодової трубки плями набувають яскраво-червоного забарвлення.

5. Пошук мікрочастинок на одязі особи може бути здійснений за допомогою:

а) індикаторного паперу;

б) газоаналізатора;

в) лупи;

г) польової мініфотолабораторії;

д) пінцета.

6. Вкажіть, що таке електронний документ:

а) документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа;

б) документ, роздрукований за допомогою принтера;

в) лазерний диск із записом документа;

г) зображення документа на моніторі;

д) документ, виконаний на бланку.

7. Оберіть, яку функцію виконує електронний підпис:

а) ідентифікації автора електронного документа та/або особи, яка його підписала;

б) економії пишучих приладів та часу особи, яка оформляє паперовий документ;

в) автоматизації процесу підписання паперових документів;

г) інформування про автора документа;

д) відрізняє ліцензійне програмне забезпечення від контрафактного.

8. Під поняттям "електронний носій інформації" розуміється:

а) оперативна пам'ять комп'ютера; флеш-накопичувач; монітор комп'ютера;

б) оперативна пам'ять комп'ютера; монітор комп'ютера; принтер;

в) флеш-накопичувач; диск CD-R; карта пам'яті мобільного телефона;

г) флеш-накопичувач; карта пам'яті телефона; дисплей мобільного телефона;

д) оперативна пам'ять комп'ютера; монітор комп'ютера; карта пам'яті мобільного телефона.

9. Перед вилученням електронного носія інформації, який на момент огляду знаходиться у ввімкненому стані, необхідно:

а) негайно вимкнути живлення комп'ютера, після чого вилучити електронний носій інформації;

б) негайно вимкнути живлення комп'ютера, після чого вилучити системний блок, до якого приєднаний електронний носій інформації;

в) негайно від'єднати комп'ютер від Internet-мережі, після чого вилучити електронний носій інформації;

г) забезпечити безперебійне живлення комп'ютера електричним струмом і неможливість відключення до закінчення огляду з участю спеціаліста;

д) перевірити збережену в електронному носії інформацію на віруси за допомогою спеціальної програми.

10. Скажіть, чи буде правильним самостійне проведення слідчим огляду вмісту електронного носія інформації:

а) так;

б) так, але за умови впевненості слідчого в тому, що його ноутбук (комп'ютер) не може знищити інформацію або виконати запис на досліджуваний носій;

в) так, але за умови, що ноутбук (комп'ютер) слідчого від'єднано від Internet-мережі;

г) ні, оскільки такий огляд має бути проведено за участю особи, якій належить електронний носій інформації;

д) ні, оскільки такий огляд має бути проведено за участю спеціаліста.

11. До характеристик цифрового фотоапарата належить:

а) наявність фотоплівки;

б) відсутність елементів живлення;

в) наявність екранного меню;

г) неможливість встановлення параметрів фотозйомки в ручному режимі;

д) неможливість перегляду відзнятих зображень до моменту роздрукування знімків.

12. Назвіть прийом фотозйомки в умовах недостатнього освітлення:

а) застосування бленди;

б) застосування довгофокусного об'єктива;

в) застосування ширококутного об'єктива;

г) збільшення витримки в "ручному режимі" фотозйомки;

д) зменшення відстані від об'єктива фотокамери до об'єкта.

13. Динамічний діапазон фотографії – це:

а) відстань від об'єктива до об'єкта фотозйомки;

б) співвідношення яскравості самих світлих і темних об'єктів зйомки (контраст);

в) спосіб фіксації рухомих об'єктів;

г) кольорова гама фотознімку;

д) кут захвату зображення об'єктивом фотокамери.

14. До переваг цифрової фотозйомки порівняно з аналоговою фототехнікою (плівковими фотоапаратами) слід віднести:

а) можливість проведення фотозйомки при недостатньому освітленні;

б) можливість відразу переглянути правильність і якість відзнятих фотознімків;

в) можливість установлення витримки і діафрагми в "ручному режимі";

г) можливість фотозйомки із фотоспалахом;

д) можливість фотозйомки в ультрафіолетових променях.

15. Оберіть пункт, який містить інформацію, що не стосується відображення в протоколі слідчої (розшукової) дії процедури застосування цифрової фотозйомки:

а) умови проведення фотозйомки;

б) характеристики застосованих технічних засобів та носіїв інформації;

в) час початку і закінчення здійснення фотозйомки;

г) відмітка про заздалегідь зроблене повідомлення всіх учасників слідчої дії про здійснення цифрової фотозйомки;

д) результати застосування цифрової фотозйомки, порядок їх збереження і використані засоби захисту.

16. До носіїв цифрового фотозображення належать:

а) пристрої пам'яті комп'ютера; CD-R (CD-RW)-диски; карта пам'яті фотоапарата; основна пам'ять фотоапарата;

б) CD-R (CD-RW)-диски; CompactFlash; фотоплівка; карта пам'яті фотоапарата;

в) пристрої пам’яті комп’ютера; монітор комп’ютера; основна пам’ять фотоапарата; основна пам’ять планшету;

г) пристрої пам’яті комп’ютера; карта пам’яті фотоапарата; основна пам’ять фотоапарата; монітор комп’ютера;

д) монітор комп’ютера; екран телевізора; дисплей фотоапарата; дисплей мобільного телефону.

17. Вимогою технічного характеру, яка висувається до результатів цифрової фотозйомки, є:

а) вимога щодо відображення у протоколі процесуальної дії факту та процедури проведеної фотозйомки;

б) вимога щодо достатніх технічних параметрів фотозображень: різкості, контрасту, адекватності передачі форм, кольорів;

в) вимога щодо зазначення у протоколі процесуальної дії умов фотозйомки;

г) вимога щодо фіксації на фотознімках об’єктів, які мають значення для з’ясування обставин розслідуваної події;

д) вимога щодо надання пояснювальних написів та необхідних позначень до кожного фотознімку.

18. Оберіть, з перелічених прийомів фотозйомки той, який є недоцільним в умовах недостатнього освітлення:

а) фотозйомка в режимі “ручного керування експозицією і діафрагмою” та зменшення часу витримки;

б) встановлення більшого значення ISO світлочутливості матриці в опціях меню фотоапарата;

в) фотозйомка в режимі “ручного керування експозицією і діафрагмою” та збільшення часу витримки;

г) фотозйомка в автоматичному “нічному режимі” зі штативу;

д) використання функцій фотоспалаху та інших додаткових джерел світла.

19. Властивості цифрового фотозображення забезпечують:

а) можливість обробки фотозображення за допомогою комп’ютерної техніки і програм; можливість швидкої передачі

фотозображень на будь-які відстані; можливість втрати зображень у процесі виготовлення фотознімків; неможливість повторного роздрукування фотознімків;

б) можливість обробки фотозображення за допомогою комп'ютерної техніки і програм; економічність виготовлення копій фотозображень; неможливість повторного використання носія цифрової інформації; неможливість повторного роздрукування фотознімків;

в) можливість тривалого і надійного збереження фотозображень в електронному варіанті; економічність виготовлення копій фотозображень; можливість швидкої передачі фотозображень на будь-які відстані; можливість обмеження доступу до результатів фотозйомки шляхом кодування та встановлення паролів;

г) можливість тривалого і надійного збереження фотозображень в електронному варіанті; неможливість наступних змін фотознімків; економічність виготовлення копій фотозображень; можливість контролю за процесом виготовлення фотознімків;

д) можливість обмеження доступу до результатів фотозйомки шляхом кодування та встановлення паролів; неможливість наступних змін фотознімків; неможливість контролю за процесом виготовлення фотознімків; можливість швидкої передачі фотозображень на будь-які відстані.

20. До мікрооб'єктів належать:

а) мікросліди;

б) мікрочастинки;

в) мікрокількості речовини;

г) об'єкти матеріального світу діаметром менше 1 мм і масою менше 1 мг;

д) всі об'єкти, названі у попередніх пунктах.

21. До технічних засобів вилучення мікрооб'єктів відносять:

а) світлофільтр, мікропилосос, мікроскоп;

б) препарувальну голку, пінцет, лупу;

в) магніт, мікроскоп, клейку стрічку;

г) мікропилосос, електростатичну паличку, фотоапарат;

д) магніт, клейку стрічку, препарувальну голку.

22. До завдань попереднього дослідження мікрооб'єктів можна віднести:

а) підтвердження природи і походження мікрооб'єктів;

б) отримання доказової інформації;

в) належне вилучення й упакування мікрооб'єктів;

г) вирішення питання про необхідність проведення судових експертиз;

д) перевірку експертних версій.

23. Оберіть, який вид фонограми звукозапису судового засідання додається до матеріалів кримінального провадження:

а) оригінал;

б) архівна копія;

в) канцелярська копія;

г) робоча копія;

д) резервна копія.

24. Застосування звукозапису як засобу фіксації є обов'язковим:

а) у момент повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення;

б) у суді під час судового засідання;

в) під час здійснення допиту;

г) під час досудового розслідування в судовому засіданні;

д) у жодному випадку не є обов'язковим.

25. Назвіть, який із наведених нижче способів зйомки не належить до відеозапису:

а) орієнтуючий;

б) оглядовий;

в) вузловий;

г) детальний;

д) масштабний.

26. Відомості, отримані із застосуванням відеозапису в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які прокурор не визнає необхідними для подальшого проведення досудового розслідування, повинні бути:

а) передані прокурором слідчому судді;

б) передані прокурором особі, яка зацікавлена в їх отриманні;

в) невідкладно знищені під контролем прокурора;

г) залучені до матеріалів кримінального провадження як додаткові докази;

д) передані в архів.

27. До експертиз щодо ідентифікації засобів відеозапису, які використовувалися для отримання магнітних відеофонограм, належать:

а) фоноскопічна експертиза;

б) фонографічна експертиза;

в) фототехнічна експертиза;

г) експертиза матеріалів і засобів відеозвукозапису;

д) технічна експертиза документів.

28. Для встановлення хронологічної послідовності нанесення рукописного та друкованого текстів проводиться наступна експертиза:

а) трасологічна;

б) хімічна;

в) матеріалознавча;

г) технічна експертиза документів;

д) почеркознавча.

29. Назвіть вид експертизи, у межах якої встановлюється наявність ознак монтажу цифрового фотознімка:

а) портретна;

б) трасологічна;

в) матеріалознавча;

г) комп'ютерно-технічна;

д) експертиза комп'ютерних мереж.

30. Основним завданням експертизи об'єктів інтелектуальної власності є:

а) встановлення осіб, винних у порушенні права інтелектуальної власності;

б) виявлення відмінностей між різними об'єктами інтелектуальної власності;

в) встановлення факту використання певного об'єкта інтелектуальної власності в іншому об'єкті, що перевіряється;

г) встановлення виду об'єкта інтелектуальної власності;

д) встановлення автора об'єкта інтелектуальної власності.

31. Назвіть, у чому полягає сутність ідентифікації за допомогою біометричних технологій:

а) у порівнянні декількох біометричних зразків;

б) у створенні біометричного зразка за біометричними даними, що знову надійшли;

в) у порівнянні раніше внесеного біометричного зразка з біометричними даними, що знову надійшли;

г) у відповіді на запитання "Чи Ви дійсно той, за кого себе видаєте?";

д) у порівнянні зі зразком, що міститься у особи, яка перевіряється.

32. Вкажіть, у чому полягає біометрична ідентифікація за формою обличчя:

а) у порівнянні цифрового опису обличчя зі зразком;

б) у порівнянні зовнішнього обліку з фотозображенням, що зберігається в базі;

в) у порівнянні двох фотозображень;

г) у порівнянні двох біометричних зразків зовнішнього обліку людини;

д) у використанні методу "словесного портрета".

33. Зазначте, як працює система біометричної ідентифікації за голосом:

а) формується "голосовий відбиток" особи, голос якої досліджується;

б) проводиться пред'явлення для впізнання за голосом;

в) проводиться звукозапис голосу;

г) порівнюються на слух дві фонограми;

д) мова людини записується на фонограму, розбивається на окремі "звукові кадри", які потім перетворюються на "голосові відбитки". При цьому порівнюються голосові відбитки досліджуваної фонограми з голосовими відбитками фонограми – зразка.

34. Укажіть, що є основою апаратно-програмного комплексу "ІКАР Лаб":

а) програмне забезпечення для шумоочистки;

б) звуковий редактор SIS II;

в) мікрофон;

г) судовий експерт-фоноскопіст;

д) принтер.

35. Назвіть, що таке АДІС-ПАПІЛОН:

а) сервісна програма для обслуговування картотеки;

б) система дактилоскопічної реєстрації у вигляді паперової картотеки;

в) система автоматичної реєстрації та ідентифікації людини за відбитками пальців рук і долонь;

г) комп'ютерна програма для сканування дактилокарт;

д) автоматизоване робоче місце експерта-судового баліста.

(3 варіант)

1. Автоматизоване робоче місце слідчого – це:

а) обладнання робочого місця слідчого комплексами програмно-технічних засобів;

б) пересувна криміналістична лабораторія;

в) обладнання робочого місця слідчого автоматизованою системою зв'язку з іншими слідчими;

г) обладнання робочого місця слідчого вільним доступом до мережі Інтернет;

д) обладнання робочого місця слідчого комп'ютерною технікою.

2. Біометричні системи у криміналістиці – це:

а) системи електронної ідентифікації вогнепальної зброї;

б) системи електронного обліку транспортних засобів;

в) системи електронного обліку відбитків рук і ознак зовнішності злочинців за нерозкритими злочинами;

г) системи електронної ідентифікації людини за біометричними ознаками;

д) системи електронного алфавітного обліку злочинців.

3. До технічних засобів профілактики злочинів належать:

а) засоби мобільного зв'язку; комп'ютер; Internet-мережа;

б) засоби відеоспостереження; відеоплеєр; флеш-накопичувач;

в) хімічні пастки; експрес-аналізатор речовин; трупошукач;

г) засоби відеоспостереження; сигналізація; хімічні пастки;

д) УФ-ліхтар; хімічні пастки; тальк (або дитяча присипка).

4. Позитивною реакцією при виявленні крові у плямах рідини бурого кольору вважається та, при якій:

а) у разі застосування йодової трубки плями набувають яскраво-червоного забарвлення;

б) у разі нанесення спиртового розчину йоду спостерігається зміна кольору плям на сірий;

в) у разі нанесення перекису водню на плями спостерігаються утворення білої піни і шипіння;

г) під дією інфрачервоного освітлення плями набувають зеленого кольору;

д) під дією спрямованого білого освітлення плями набувають блакитного кольору.

5. Для виявлення слідів виділень тіла людини (сперми) на одязі потерпілої при розслідуванні зґвалтування можна використати:

а) дактилоскопічні порошки;

б) ліхтарик;

в) ультрафіолетовий освітлювач;

г) спирт;

д) дистильовану воду.

6. Електронний документ – це:

а) зображення документа на моніторі комп'ютера;

б) документ, роздрукований за допомогою принтера;

в) документ, виконаний на друкованому бланку;

г) флеш-накопичувач (або лазерний диск) із записом документа;

д) документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа.

7. Електронний підпис призначений для:

а) автоматизації процесу підписання паперових документів;

б) економії пишучих приладів та часу особи, яка оформляє паперовий документ;

в) визнання документа офіційним;

г) інформування про автора документа;

д) ідентифікації автора електронного документа та/або особи, яка його підписала.

8. Електронними носіями інформації є:

а) оперативна пам'ять комп'ютера; монітор комп'ютера; карта пам'яті мобільного телефона;

б) оперативна пам'ять комп'ютера; монітор комп'ютера; принтер;

в) оперативна пам'ять комп'ютера; флеш-накопичувач; монітор комп'ютера;

г) флеш-накопичувач; карта пам'яті телефона; дисплей мобільного телефона;

д) флеш-накопичувач; диск CD-R; карта пам'яті мобільного телефона.

9. Назвіть дії слідчого, що мають передувати вилученню електронного носія інформації, який на момент огляду знаходиться у ввімкненому стані:

а) забезпечення безперебійного живлення комп'ютера електричним струмом і неможливості відключення до закінчення огляду за участю спеціаліста;

б) перевірка збереженої на електронному носії інформа-

ції на віруси за допомогою спеціальної програми;

в) негайне вимкнення живлення комп'ютера;

г) негайне вимкнення живлення комп'ютера та від'єднання його від Internet-мережі;

д) негайне вимкнення живлення комп'ютера та вилучення монітора.

10. Вкажіть, чи становить небезпеку для доказової інформації самостійне проведення слідчим огляду вмісту електронного носія інформації:

а) ні;

б) ні, але за умови впевненості слідчого в тому, що його ноутбук (комп'ютер) не може знищити інформацію або виконати запис на досліджуваний носій;

в) ні, але за умови, що ноутбук (комп'ютер) слідчого від'єднано від Internet-мережі;

г) так, тому такий огляд має бути проведено за участю особи, якій належить електронний носій інформації;

д) так, тому такий огляд має бути проведено за участю спеціаліста.

11. Назвіть прийом фотозйомки в умовах недостатнього освітлення:

а) збільшення витримки в "ручному режимі" фотозйомки;

б) зменшення відстані від об'єктива фотокамери до об'єкта;

в) застосування ширококутного об'єктива;

г) застосування довгофокусного об'єктива;

д) застосування бленди.

12. Динамічний діапазон фотографії – це:

а) співвідношення яскравості самих світлих і темних об'єктів зйомки (контраст);

б) кольорова гама фотознімку;

в) відстань від об'єктива до об'єкта фотозйомки;

г) кут захвату зображення об'єктивом фотокамери;

д) спосіб фіксації рухомих об'єктів.

13. Властивості цифрового фотозображення забезпечують:

а) можливість тривалого і надійного збереження фотозображень в електронному варіанті; неможливість наступних змін фотознімків; економічність виготовлення копій фотозображень; можливість контролю за процесом виготовлення фотознімків;

б) можливість обробки фотозображення за допомогою комп'ютерної техніки і програм; можливість швидкої передачі фотозображень на будь-які відстані; можливість втрати зображень у процесі виготовлення фотознімків; неможливість повторного роздрукування фотознімків;

в) можливість обробки фотозображення за допомогою комп'ютерної техніки і програм; економічність виготовлення копій фотозображень; неможливість повторного використання носія цифрової інформації; неможливість повторного роздрукування фотознімків;

г) можливість обмеження доступу до результатів фотозйомки шляхом кодування та встановлення паролів; неможливість наступних змін фотознімків; неможливість контролю за процесом виготовлення фотознімків; можливість швидкої передачі фотозображень на будь-які відстані;

д) можливість тривалого і надійного збереження фотозображень в електронному варіанті; економічність виготовлення копій фотозображень; можливість швидкої передачі фотозображень на будь-які відстані; можливість обмеження доступу до результатів фотозйомки шляхом кодування та встановлення паролів.

14. До характеристик цифрового фотоапарата слід віднести:

а) неможливість встановлення параметрів фотозйомки в "ручному режимі";

б) неможливість перегляду відзнятих зображень до моменту роздрукування знімків;

в) наявність фотоплівки;

г) відсутність елементів живлення;

д) наявність екранного меню.

15. Не належать до способів захисту результатів цифрової фотозйомки:

а) безперервність процесу фотозйомки, роздрукування фотознімків та оформлення фототаблиць із наступним упакуванням і збереженням карти пам'яті фотоапарата;

б) використання під час фотозйомки одноразових дисків mini CD-R;

в) розрахування хеш-значення цифрових файлів із фотознімками та фіксація цих даних у протоколі слідчої (розшукової) дії;

г) здійснення цифрової фотозйомки професійною фотокамерою;

д) копіювання результатів цифрової фотозйомки по закінченні її проведення і збереження носія з копією в надійно упакованому вигляді як дубліката.

16. При застосуванні цифрової фотозйомки у протоколі слідчої (розшукової) дії має бути зазначено:

а) умови проведення фотозйомки; час початку і закінчення здійснення фотозйомки; відмітка про заздалегідь зроблене повідомлення всіх учасників слідчої (розшукової) дії про здійснення цифрової фотозйомки; порядок вилучення і упакування фотоплівки;

б) умови й об'єкти фотозйомки; характеристики використаних технічних засобів та носіїв інформації; використані режими і методи фотозйомки; результати застосування цифрової фотозйомки, порядок вилучення і упакування фотоплівки;

в) умови проведення фотозйомки; об'єкти, стосовно яких була проведена цифрова фотозйомка; характеристики застосованих технічних засобів та носіїв інформації; використані режими і методи фотозйомки;

г) умови й об'єкти фотозйомки; чутливість фотоплівки; результати застосування цифрової фотозйомки, порядок їх збереження і використані засоби захисту; результати застосування цифрової фотозйомки, порядок вилучення й упакування фотоплівки;

д) об'єкти, стосовно яких була проведена цифрова фотозйомка; характеристики застосованих технічних засобів та носі-

їв інформації; чутливість фотоплівки; час початку і закінчення здійснення фотозйомки.

17. Відмітьте прийом фотозйомки, який є недоцільним в умовах недостатнього освітлення:

а) використання функцій фотоспалаху та інших додаткових джерел світла;

б) встановлення більшого значення ISO світлочутливості матриці в опціях меню фотоапарата;

в) фотозйомка в режимі "ручного керування експозицією і діафрагмою" та збільшення часу витримки;

г) фотозйомка в автоматичному "нічному режимі" зі штативу;

д) фотозйомка в режимі "ручного керування експозицією і діафрагмою" та зменшення часу витримки.

18. До носіїв цифрового фотозображення належать:

а) пристрої пам'яті комп'ютера; монітор комп'ютера; основна пам'ять фотоапарата; основна пам'ять планшета;

б) монітор комп'ютера; екран телевізора; дисплей фотоапарата; дисплей мобільного телефона;

в) пристрої пам'яті комп'ютера; CD-R (CD-RW)-диски; карта пам'яті фотоапарата; основна пам'ять фотоапарата;

г) пристрої пам'яті комп'ютера; карта пам'яті фотоапарата; основна пам'ять фотоапарата; монітор комп'ютера;

д) CD-R (CD-RW)-диски; CompactFlash; фотоплівка; карта пам'яті фотоапарата.

19. До технічних засобів виявлення мікрооб'єктів відносять:

а) мікроскоп, мікропилосос, електростатичну паличку;

б) мікроскоп, лупу, ліхтар;

в) лупу, мікропилосос, магніт;

г) лупу, ліхтар, пінцет;

д) лупу, ультрафіолетовий освітлювач, препарувальну голку.

20. Мікрооб'єктами вважаються:

а) мікрочастинки та макрочастинки;

б) об'єкти матеріального світу діаметром менше 1 см;

в) мікросліди та невидимі сліди;

г) мікросліди, мікрочастинки;

д) сипучі та рідкі речовини.

21. Завданням попереднього дослідження мікрооб'єктів є:

а) вирішення питання про необхідність проведення судових експертиз;

б) перевірка експертних версій;

в) отримання доказової інформації;

г) підтвердження природи і походження мікрооб'єктів;

д) належне вилучення і упакування мікрооб'єктів.

22. До класифікаційних питань, поставлених на вирішення експерта стосовно мікрооб'єктів, належить:

а) який механізм утворення мікрооб'єктів, наданих на дослідження;

б) де і з якою метою застосовується речовина (матеріал), мікрочастинки якої (якого) знайдені на місці події;

в) чи містяться на ватних тампонах зі змивами з рук підозрюваного залишки крові, якщо так, то яка їх групова приналежність;

г) який механізм утворення мікрослідів, наданих на дослідження;

д) чи могли бути залишені мікросліди об'єктом, представленим на дослідження.

23. Вимогою до звукозаписувального пристрою, яка визначає допустимість його застосування у кримінальному провадженні, є:

а) наочність;

б) індивідуальність;

в) ефективність;

г) оперативність;

д) динамічність.

24. Оригінальний примірник носія інформації зафіксованої процесуальної дії зберігається у:

а) кімнаті речових доказів;

б) канцелярії;

в) матеріалах кримінального провадження;

г) одного з учасників відповідної процесуальної дії;

д) прокурора.

25. Розрізняють наступні прийоми відеозапису:

а) кінематографічні та фотографічні;

б) слідчі (розшукові) та судові;

в) процесуальні та непроцесуальні;

г) операторські та спеціальні;

д) гласні та негласні.

26. Використання відеозапису як засобу фіксування кримінального провадження є обов'язковим:

а) при проведенні всіх слідчих (розшукових) дій;

б) при проведенні всіх негласних слідчих (розшукових) дій;

в) у момент повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення;

г) у суді під час судового розгляду;

д) при проведенні слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції.

27. За своєрідністю предмета спеціальних знань експертиза відеозапису є видом:

а) мистецтвознавчої експертизи;

б) комп'ютерно-технічної експертизи;

в) судово-психологічної експертизи;

г) фізико-технічної експертизи;

д) криміналістичної експертизи.

28. Для встановлення часу настання смерті особи може бути проведена наступна експертиза:

а) медична;

б) хімічна;

в) ольфакторна;
г) дактилоскопічна;
д) матеріалознавча.

29. Об'єктами експертизи телекомунікаційних систем і засобів можуть виступати:
а) копіювальні апарати;
б) електронні документи;
в) мобільні телефони;
г) звітна документація;
д) фонограми.

30. Оберіть, на які групи поділяються методи біометричної ідентифікації:
а) автоматичні, напівавтоматичні та механічні;
б) прості і змішані;
в) фізичні та біологічні;
г) статичні й динамічні;
д) ідентифіковані та ідентифікуючі.

31. Вкажіть, у чому полягає біометрична ідентифікація за формою обличчя:
а) у порівнянні двох фотозображень;
б) у порівнянні зовнішнього обліку з фотозображенням, що зберігається в базі;
в) у порівнянні цифрового опису обличчя зі зразком;
г) у використанні методу "словесного портрета";
д) у порівнянні двох біометричних зразків зовнішнього обліку людини.

32. Зазначте, що таке автоматизована дактилоскопічна інформаційна система (АДІС):
а) електронна база даних відбитків пальців рук із місць нерозкритих злочинів;
б) комп'ютерна програма для пошуку злочинців за слідами рук;
в) комп'ютерна програма для оформлення дактилокарт-

ки в електронному вигляді;

г) програмне забезпечення для розрахунку дактилоскопічної формули;

д) система, що дає можливість вести електронний дактилоскопічний облік та здійснювати автоматизований пошук осіб за слідами рук.

33. Вкажіть, як працює система біометричної ідентифікації за голосом:

а) мова людини записується на фонограму, розбивається на окремі "звукові кадри", які потім перетворюються на "голосові відбитки". При цьому порівнюються голосові відбитки досліджуваної фонограми з голосовими відбитками фонограми - зразка;

б) порівнюються на слух дві фонограми;

в) проводиться пред'явлення для впізнання за голосом;

г) проводиться звукозапис голосу;

д) формується "голосовий відбиток" особи, голос якої досліджується.

34. Оберіть, що із наведеного є основою апаратно-програмного комплексу "ІКАР Лаб":

а) мікрофон;

б) принтер;

в) програмне забезпечення для шумоочистки;

г) звуковий редактор SIS II;

д) судовий експерт-фоноскопіст.

35. Зазначте, що таке біометрія:

а) процес отримання біометричних зразків;

б) ідентифікація людини за фізіологічними або поведінковими характеристиками;

в) методи автоматичної ідентифікації людини й підтвердження особи людини, засновані на її фізіологічних або поведінкових характеристиках;

г) порівняння біометричного зразка з біометричними даними, що надійшли;

д) біометричне обладнання.

(4 варіант)

1. Інновації у криміналістиці – це:

а) наукова організація праці слідчого;

б) офіційно затверджений опис нових технічних засобів;

в) взаємодія слідчого зі спеціалістом і судовим експертом за допомогою мережі Internet;

г) оволодіння навичками роботи з новими технічними засобами;

д) створення та впровадження в практику нових (оновлених) технічних засобів, технологій, прийомів.

2. До технічних засобів профілактики злочинів належить:

а) замок;

б) сигналізація в приміщенні каси підприємства;

в) табличка "Об'єкт під охороною";

г) сейф;

д) травматична вогнепальна зброя.

3. Невидимі сліди пальців рук можна виявити за допомогою:

а) мікроскопу;

б) інфрачервоного освітлення;

в) дактилоплівки;

г) лупи;

д) парів йоду.

4. При вилученні вологого одягу зі слідами крові слідчий повинен діяти таким чином:

а) просушити одяг на сонці та упакувати в пакет;

б) просушити одяг розігрітою праскою та упакувати в папір;

в) просушити одяг на відкритому повітрі та упакувати в папір;

г) упакувати одяг у вологому стані в поліетиленовий пакет із метою запобігання знищенню запахових слідів;

д) упакувати одяг у вологому стані в папір і картонну коробку.

5. Діагностика слідів сперми на одязі потерпілої від зґвалтування здійснюється за допомогою:

а) перекису водню;

б) спирту;

в) оцтової кислоти;

г) ультрафіолетового освітлювача;

д) ліхтарика.

6. До технічних засобів виявлення мікрооб'єктів відносять:

а) мікроскоп, мікропилосос, електростатичну паличку;

б) мікроскоп, лупу, ліхтар;

в) лупу, мікропилосос, магніт;

г) лупу, ліхтар, пінцет;

д) лупу, ультрафіолетовий освітлювач, препарувальну голку.

7. Електронним документом є:

а) документ, виконаний на друкованому бланку;

б) документ, роздрукований за допомогою принтера;

в) документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа;

г) лазерний диск із записом документа;

д) зображення документа на моніторі.

8. Назвіть функцію електронного підпису:

а) гарантія захисту документа від підробки;

б) гарантія захисту комп'ютера від доступу сторонніх осіб;

в) ідентифікація автора електронного документа та/або особи, яка його підписала;

г) економія пишучих приладів та часу особи, яка оформляє паперовий документ;

д) автоматизація процесу підписання паперових документів.

9. Електронними носіями інформації вважаються:

а) оперативна пам'ять комп'ютера; монітор комп'ютера; принтер;

б) оперативна пам'ять комп'ютера; монітор комп'ютера; карта пам'яті мобільного телефону;

в) оперативна пам'ять комп'ютера; монітор комп'ютера; флеш-накопичувач;

г) флеш-накопичувач; диск CD-R; карта пам'яті мобільного телефону;

д) флеш-накопичувач; карта пам'яті телефону; дисплей мобільного телефону.

10. До безпосереднього вилучення електронного носія інформації, який на момент огляду знаходиться у ввімкненому стані, необхідно:

а) перевірити збережену на електронному носії інформацію на віруси за допомогою спеціальної програми;

б) забезпечити безперебійне живлення комп'ютера електричним струмом і неможливість відключення до закінчення огляду за участю спеціаліста;

в) негайно вимкнути живлення комп'ютера;

г) негайно вимкнути живлення комп'ютера та від'єднати монітор;

д) негайно вимкнути живлення комп'ютера та від'єднати його від Internet-мережі.

11. Відзначте, чи становить небезпеку для об'єктивного кримінального провадження самостійне проведення слідчим огляду вмісту електронного носія інформації:

а) так, тому такий огляд має бути проведений за участю спеціаліста;

б) так, тому такий огляд має бути проведений за участю особи, якій належить електронний носій інформації;

в) ні, не становить;

г) ні, але за умови впевненості слідчого в тому, що його ноутбук (комп'ютер) не може знищити інформацію або виконати запис на досліджуваний носій;

д) ні, але за умови, що ноутбук (комп'ютер) слідчого від'єднано від Internet-мережі.

12. Не є способом захисту результатів цифрової фотозйомки:

а) здійснення цифрової фотозйомки професійною фотокамерою;

б) безперервність процесу фотозйомки, роздрукування фотознімків та оформлення фототаблиць з наступним упакуванням і збереженням карти пам'яті фотоапарата;

в) копіювання результатів цифрової фотозйомки по закінченні її проведення і збереження носія з копією в надійно упакованому вигляді як дубліката;

г) використання під час фотозйомки одноразових дисків mini CD-R;

д) розрахування хеш-значення цифрових файлів із фотознімками та фіксація цих даних у протоколі слідчої (розшукової) дії.

13. В умовах недостатнього освітлення фотозйомка проводиться:

а) шляхом збільшення витримки в "ручному режимі" фотозйомки;

б) шляхом зменшення відстані від об'єктива фотокамери до об'єкта;

в) із застосуванням ширококутного об'єктива;

г) із застосуванням довгофокусного об'єктива;

д) із застосуванням бленди.

14. При застосуванні цифрової фотозйомки в протоколі слідчої (розшукової) дії мають бути зазначені:

а) умови проведення фотозйомки; час початку і закінчення фотозйомки; відмітка про заздалегідь зроблене повідомлення всіх учасників слідчої (розшукової) дії про здійснення цифрової фотозйомки; результати застосування цифрової фотозйомки, порядок вилучення й упакування фотоплівки;

б) умови проведення фотозйомки; об'єкти, стосовно яких була проведена цифрова фотозйомка; характеристики за-

стосованих технічних засобів і носіїв інформації; використані режими й методи фотозйомки;

в) об'єкти, стосовно яких була проведена цифрова фотозйомка; характеристики застосованих технічних засобів та носіїв інформації; чутливість фотоплівки; час початку і закінчення здійснення фотозйомки;

г) умови і об'єкти фотозйомки; чутливість фотоплівки; результати застосування цифрової фотозйомки, порядок їх збереження і використані засоби захисту;

д) умови і об'єкти фотозйомки; характеристики застосованих технічних засобів і носіїв інформації; використані режими й методи фотозйомки; результати застосування цифрової фотозйомки, порядок вилучення і упакування фотоплівки.

15. Належним чином оформлена фототаблиця, додана до протоколу слідчої (розшукової) дії, у кримінальному провадженні має значення:

а) орієнтуюче (недоказове);

б) документа – речового доказу;

в) документа – джерела доказів;

г) доказове лише в тих випадках, коли фотозйомка здійснювалася професійною фотокамерою;

д) доказове лише в тих випадках, коли фіксує об'єкти при достатньому освітленні.

16. Перевагами цифрової фотозйомки в порівнянні з аналоговою фототехнікою (плівковими фотоапаратами) вважають:

а) можливість фотозйомки в ультрафіолетових променях;

б) можливість фотозйомки із фотоспалахом;

в) можливість проведення фотозйомки при недостатньому освітленні;

г) можливість відразу переглянути правильність і якість відзнятих фотознімків;

д) можливість установлення витримки і діафрагми в "ручному режимі".

17. Характеристикою цифрового фотоапарата є:

а) наявність екранного меню;

б) наявність фотоплівки;

в) неможливість перегляду відзнятих зображень до моменту роздрукування знімків;

г) неможливість встановлення параметрів фотозйомки в "ручному режимі";

д) відсутність елементів живлення.

18. Носіями цифрового фотозображення вважаються:

а) CD-R (CD-RW)-диски; CompactFlash; фотоплівка; карта пам'яті фотоапарата;

б) пристрої пам'яті комп'ютера; монітор комп'ютера; основна пам'ять фотоапарата; основна пам'ять планшета;

в) монітор комп'ютера; екран телевізора; дисплей фотоапарата; дисплей мобільного телефону;

г) пристрої пам'яті комп'ютера; карта пам'яті фотоапарата; основна пам'ять фотоапарата; монітор комп'ютера;

д) пристрої пам'яті комп'ютера; CD-R (CD-RW)-диски; карта пам'яті фотоапарата; основна пам'ять фотоапарата.

19. Вимогою технічного характеру, яка висувається до результатів цифрової фотозйомки, є:

а) вимога щодо зазначення у протоколі процесуальної дії умов фотозйомки;

б) вимога щодо надання пояснювальних написів і необхідних позначень до кожного фотознімку;

в) вимога щодо достатніх технічних параметрів фотозображень: різкості, контрасту, адекватності передачі форм, кольорів;

г) вимога щодо фіксації на фотознімках об'єктів, які мають значення для з'ясування обставин розслідуваної події;

д) вимога щодо відображення у протоколі процесуальної дії факту та процедури проведеної фотозйомки.

20. Відмітьте прийом фотозйомки, який є недоцільним в умовах недостатнього освітлення:

а) встановлення більшого значення ISO світлочутливості

матриці в опціях меню фотоапарата;

б) використання функцій фотоспалаху та інших додаткових джерел світла;

в) фотозйомка в режимі "ручного керування експозицією і діафрагмою" та збільшення часу витримки;

г) фотозйомка в режимі "ручного керування експозицією і діафрагмою" та зменшення часу витримки;

д) фотозйомка в автоматичному "нічному режимі" зі штативу.

21. Залежно від агрегатного стану розрізняють наступні види мікрооб'єктів:

а) видимі і невидимі;

б) органічні та неорганічні;

в) тверді, рідкі, газоподібні;

г) сухі та мокрі;

д) тверді, м'які, сипучі.

22. До технічних засобів вилучення мікрооб'єктів відносять:

а) фотоапарат, мікропилосос, клейку стрічку;

б) електростатичну паличку, лупу, препарувальну голку;

в) клейку стрічку, електростатичну паличку, пінцет;

г) мікропилосос, мікроскоп, клейку стрічку;

д) ліхтар, пінцет, препарувальну голку.

23. Визначте, яке із наведених нижче належить до питань ідентифікаційного характеру, поставлених на вирішення експерту стосовно мікрооб'єктів:

а) який механізм утворення мікрослідів на об'єкті;

б) чи походять волокна, виявлені на об'єкті, від представленого комплекту предметів одягу;

в) яка природа волокна, знайденого на представленому об'єкті;

г) який склад мікрокількості речовини, виявленої на ручці дверей;

д) від кого походять мікросліди крові, виявлені на взутті П. (від людини, тварини).

24. Одним із видів звукозапису є:

а) атиповий;

б) аналоговий;

в) лексичний;

г) лінгвістичний;

д) синтаксичний.

25. Експертиза звукозапису є видом:

а) мистецтвознавчої експертизи;

б) психологічної експертизи;

в) комп'ютерно-технічної експертизи;

г) одорологічної експертизи;

д) криміналістичної експертизи.

26. Застосування відеозапису під час досудового розслідування (у тому числі розгляду питань слідчим суддею) відбувається:

а) за рішенням особи, яка проводить відповідну процесуальну дію;

б) за погодженням зі слідчим суддею;

в) за погодженням із прокурором (стороною обвинувачення);

г) за погодженням із підозрюваним, обвинуваченим (стороною захисту);

д) за погодженням із потерпілим і його представником.

27. До операторських прийомів відеозапису не належить:

а) панорамування;

б) наїзд;

в) статичний кадр;

г) від'їзд;

д) уповільнена зйомка.

28. Для з'ясування факту належності нашарувань слини на недопалку цигарки певній людині слідчий має доручити провести наступну експертизу:

а) хімічну;

б) генотипоскопічну;
в) ольфакторну;
г) матеріалознавчу;
д) екологічну.

29. Для встановлення факту неправомірного використання промислового зразка проводиться така експертиза:

а) комп'ютерно-технічна;
б) техніко-криміналістична;
в) товарознавча;
г) матеріалознавча;
д) експертиза у сфері інтелектуальної власності.

30. Головним завданням генотипоскопічної експертизи є:

а) ідентифікація особи за слідами рук;
б) ідентифікація особи за сітківкою ока;
в) ідентифікація особи за структурою ДНК;
г) ідентифікація особи за слідами зубів;
д) ідентифікація особи за голосом.

31. Назвіть, які існують види біометричної ідентифікації, засновані на динамічних методах:

а) за почерком, формою обличчя;
б) за формою обличчя, термограмою обличчя; за відбитком пальця, формою кисті руки, за сітківкою ока, радужною оболонкою ока, за ДНК;
в) за відбитком пальця та голосом;
г) за почерком, клавіатурним почерком, голосом;
д) за голосом, ДНК.

32. Вкажіть, що таке АДІС-ПАПІЛОН:

а) система автоматичної реєстрації і ідентифікації людини за відбитками пальців рук і долонь;
б) комп'ютерна програма для сканування дактилокарт;
в) система дактилоскопічної реєстрації у вигляді паперової картотеки;

г) автоматизоване робоче місце експерта - судового баліста;

д) сервісна програма для обслуговування картотеки.

33. Зазначте, що є основою апаратно-програмного комплексу "ІКАР Лаб":

а) звуковий редактор SIS II;

б) мікрофон;

в) судовий експерт-фоноскопіст;

г) принтер;

д) програмне забезпечення для шумоочистки.

34. Назвіть основні можливості АДІС "ДАКТО-2000":

а) установлення осіб невпізнаних трупів, установлення фактів приховування особами своїх анкетних даних, установлення випадків залишення однією особою слідів на місцях вчинення різних злочинів;

б) пошук дактилокарт за відбитками пальців рук та автоматична ідентифікація осіб;

в) повне виконання функцій експерта-дактилоскопіста;

г) автоматичне формулювання експертного висновку;

д) швидке порівняння перевіряємої дактилокартки з двома тисячами дактилокарт, які зберігаються в пошуковій базі.

35. Вкажіть, у чому полягає сутність ідентифікації за допомогою біометричних технологій:

а) у порівнянні раніше внесеного біометричного зразка з біометричними даними, що знову надійшли;

б) у відповіді на запитання: "Чи Ви дійсно той, за кого себе видаєте?";

в) у створенні біометричного зразка за біометричними даними, що знову надійшли;

г) у порівнянні зі зразком, що міститься у особи, яка перевіряється;

д) у порівнянні декількох біометричних зразків.

З М І С Т

1. Вступ……3
2. Програма з навчальної дисципліни
“Практикум з криміналістики”…….5
3. Плани та завдання до практичних занять,
лабораторних робіт і самостійної роботи……8
4. Додатки……..46
5. Тестові питання…….52

Навчальне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "ПРАКТИКУМ З КРИМІНАЛІСТИКИ"

(галузь знань 08 "Право",
другий (магістерський) освітньо-кваліфікаційний рівень,
спеціальність 081 "Право")

Укладачі: ШЕПІТЬКО Валерій Юрійович,
КОНОВАЛОВА Віолетта Омелянівна,
ЖУРАВЕЛЬ Володимир Андрійович,
АВДЄЄВА Галина Костянтинівна,
АЛЄКСЄЙЧУК Вікторія Іванівна,
БУЛУЛУКОВ Олег Юрійович,
ВЕЛІКАНОВ Сергій Володимирович,
ДОМАШЕНКО Олексій Михайлович,
ЗАТЕНАЦЬКИЙ Дмитро Вікторович,
КАПУСТІНА Маріетта Владиславівна,
КОЛЕСНІКОВА Інна Анатоліївна,
КОСТЕНКО Марина Володимирівна,
НЕГРЕБЕЦЬКИЙ Владислав Валерійович,
ПАВЛЮК Наталя Вікторівна,
СЕМЕНОГОВ В'ячеслав Володимирович,
ФУНІКОВА Олена Володимирівна,
ЧОРНИЙ Геннадій Олексійович

Відповідальний за випуск *В. Ю. Шепітько*
Редактор *Л. В. Русанова*
Комп'ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2015

Підп. до друку . 2015. Формат 60x84 $^{1}/_{16}$. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 5,75. Облік.-вид. арк. 3,0. Вид. № 449
Тираж прим. Зам. № Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.